

Mak **Nægkiariien sə rani mə nəfe i** **nəkukuə**

Mak in rıməkupwən mırar narimnari me ia nimiruien səvəi Iesu. Nətərigien səvəi nərmama mə Mak in iərmama riti sə rınakurirə ia Pol mine Panapas nəpın krouəvisau irapw nəgkiariien amasan ia kwopun me. Mak in raməgkiari pık ia narəien səvəi Iesu Kristo. Matiu, Mak, Luk, Jon, irəha pam haməgkiari ia narəien səvəi Iesu Kristo, mətə nəkukuə səvəi Mak rukwakwa mamrai kwərhakwərha nəgkiariien iərmama rəvsini mukurən. Mak raməgkiari ia wok səvəi Iesu Kristo maməgkiari mwi ia nımtətien me səməme in rino. Mak ramahatən mə Iesu rəmwhen ia iərmama sə ramo wok mauvehi nasoriien. Ikəvsini nəkukuə səvəi Mak nıpərın kahar, nıpərın kuatia raməgkiari ia nəfe kınə ia Kristo ia nəfwakiien sampam ia nimiruien səvənhi ia təkure tıprənə i, maməgkiari irə mamə sampam ia nemhəien səvənhi mine nəpın rınətui mwi ia nemhəien.

Nukune nəgkiariien amasan

¹ Nukune nəgkiariien amasan sə raməvisau Iesu Kristo, Tini Kumwesən.

² Kimərai pen nəgkiariien riti ia nəkukuə səvəi Profet Aesea fwe kupwən. Nəgkiariien nəha rani iamınhi irə mə,
“Ətə ro, takərhi pen iərmama sə trəgkiari tukwini səiou,

in trukupwən ia niram mevən, məpərhi səim
suatuk.”

³ “Reri iərmama riti raməkwein əpwəmwis ia
kwopun akwesakwes ikin mamini mə,
‘Kimiaha tihaməkeikei mhəpərhi suatuk səvəi
Iərimənu səkitaha,
mhəmri atukwatukw suatuk ouihi me
səvənhi.’”

⁴ Ro iamini irə Jon rier irapw ia kwopun
akwesakwes ikin, maməvisau irapw ti nərmama
mə, “Kimiaha tihaməkeikei mhərəriɡ ia noien
ərəha me səkimiaha, mho paptas, nənə
Kumwesən trəpwəh nərpwinien noien ərəha
me səkimiaha.” ⁵ Nərmama pam ia tənə Jutia
mine Jerusalem həuvən ti Jon, mamhəni irapw
noien ərəha me səvənraha, nənə in ramo paptas
ia nirəha ia nui aris Jotan. ⁶ Jon ramarkahu
ia tinari kino ia nimwheri kamel, mamətoti ia
teki nərimiru, maməni kinhə mine kwənipwət ia
sukapak. ⁷ Ramini irapw mə, “Kurirə ia nirak,
iərmama riti fwe rauvehe. Niskaiien səvənhi
rasori məpi raka iou. Iəpkəmwhen mhə mə
takərpəsuk mifi raka nəkwus ia səvənhi put. ⁸ Iou
iakamo paptas ia kimiaha ia nui, mətə in truvehe
mo paptas ia kimiaha ia Nənimwın İkinan.”

Jon ro paptas ia Iesu

⁹ Ia nəpin nəha Iesu ruku pen fwe ia taon nəha
Nasaret ia tənə Kalili, muvehe, nənə Jon ro paptas
irə ia nui aris Jotan. ¹⁰ Nəpin atukwatukw Iesu rutə
pehe ia nui, rətoni kəpuapən rəkwag, Nənimwın
İkinan rosi mak inhəripw reiwaiu pehe məkure

irə. ¹¹ Nənə reri Kumwesən ruku pen ia neiai mini mə, “Ik nərək keikei. Rerək ragien tukw ik.”

Setan raməmwur mə tro Iesu rımwei ia nərəhaien

¹² Jon rino raka paptas ia Iesu. Nənə Nənimwın Ikinan rərhi pen Iesu revən ia kwopun akwesakwes ikin. ¹³ Rarə ikin meste nəpın foti. Ia nəpın nəha Setan raməmwur mə tro Iesu rımwei ia nərəhaien. Iesu ramarə irəha nəri əprmin me. Nagelo me hamo tukwini nari min.

Iesu rınaməvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Kumwesən

¹⁴ Kəkwtəmhiri Jon, kuvehi puvnimwə ia kalapus. Kurirə ikin Iesu ruvehe ia tənə Kalili, maməvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Kumwesən, mamini mə, ¹⁵ “Təkwtəkwwuni rino nəpın atukwatukw. Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə ruvəuvehe ipaka. Tihərərig ia noien ərəha me səkimiaha, mhəni nıpərhiien ia nəgkiariien amasan səiou.”

¹⁶ Nəpın Iesu ramavən ia nıkare nui asori Kalili, rətoni Saemon irau piəvni nəghın nə Antru krauerukw net ia nui. Irau krauerukw net ia nui ti nəri nə mə irau iərmama mi kravi nəmu. ¹⁷ Iesu rini pen ti nirau i mə, “Rouvehe roukurirə iou, pwəh tako kimirau tirouvehe iərmama mi sə kravi nərmama.” ¹⁸ Nənə təkwtəkwwuni a krouəpwəh net səvənrau roukurirə in.

¹⁹ Kurirə ikin Iesu ravən ouihi a mwi, mətoni tını Sepeti Jemes mine piəvni nəghın nə Jon.

1:11: Sam 2:7, Aes 42:1, Mat 12:18, Mak 9:7   **1:13:** Sam 91:11-13

1:14: Mak 6:17   **1:15:** Mat 3:2, Kal 4:4   **1:17:** Mat 13:47,

Luk 5:1-11

Krauəkure ia nəkawai nītətə ouihi riti rautiri net me. ²⁰ Iesu rətoni irau, məkwein irau. Nənə krouəpwəh səvənrau tata Sepeti raməkure ia nəkawai nītətə ouihi irəha nərmama səməme ramərəku irəha ti noien wok səvənhi, rouevən roukurirə Iesu.

Iesu rəkoui irapw nənimwīn ərəha ia iərmama riti

²¹ Iesu mine nərmama me səvənhi həuvən ia taon riti nəghin nə Kapaneam. Ia Sapat Iesu ruvniwə ia nəkawai nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel mamahatən nərmama me. ²² Irəha həkəri asori nari ia nahatənien səvənhi, ti nəri nə mə in ramahatən irəha rəmwhen iərmama sə rauvehi nasoriien ruku pen ti Kumwesən. In ropə ia nahatən me səvəi Loa. ²³ Nənə təkwtəkwuni a iərmama riti sə nənimwīn ərəha ramarə irə ruvniwə pehe ia nəkawai nimwəfwaki səvənraha, ²⁴ məkwein əpwəmwis, mini mə, “Iesu, ik iəmə Nasaret! Ikuvehe mə tiko nəfe ia kimaha? Ikuvehe mə tikouraha kimaha uə? Iakukurən ik. Ik iəmə ikinan səvəi Kumwesən.”

²⁵ Mətə Iesu rinise nənimwīn ərəha, mini mə, “Əpwəh nəgkiariien, mier ia iərmama i.” ²⁶ Nənə nənimwīn ərəha rəkwein əpwəmwis, mikiukiu ia nīpwrən, mier.

²⁷ Kurirə irə nərmama me nənimenraha rier. Haməres irəha me i mə, “Nəfe nəha? Nahatənien vi riti uə? Iəmə i rauvehi nasoriien, mamini nəkwan ti nənimwīn ərəha me, nənə irəha ho.” ²⁸ Təkwtəkwuni a mwi nəgkiariien kamini ia Iesu rier mevən ia kwopun me pam ia tənə Kalili.

Iesu ro nārmama hāpik nemhāien rarə ia nirəha hāuvehe mhāsanin

²⁹ Iesu rier irapw ia nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel irəha Jemes mine Jon mine Saemon mine Antru. Irəha hāuvən atukwatukw mhəuvnimwə ia nəkwai nimwə səvəi Saemon mine Antru. ³⁰ Nəpīn hapirapw fwe ikīn, nārmama hāvisau pen m Iesu mə kaka pran səvəi Saemon ramapri, maməkwiēi fifa. ³¹ Ro iamīnhi irə Iesu revən mətōni, muvehi rəgi prən nəha, mivi utə. Təkwtəkwuni a mwi nemhāien raraka ia prən nəha. Rəsanin mevən misui raka nəveginien muvei pen mīnraha.

³² Raməruarəv meri ruvəivə. Nənə nārmama me hāuvehi pam nārmama səməme nemhāien rarə ia nirəha mine səməme nəremhə me kamharə ia nirəha hāuvehi irəha mhāuvehe ti Iesu. ³³ Nārmama pam ia rukwənu səvəi Saemon housəsimwīn pen irəha ia kwəruə ia nimwə səvənhi. ³⁴ Nənə Iesu ro nārmama hāpik nemhāien səpəmsəpə rarə ia nirəha hāuvehe mhāsanin. In rəkoui irapw nəremhə me hāpik ia nārmama, mətə rinise nəremhə me nəha mə tuhəpwəh nəgkiariien ti nəri nə mə irəha həkurən mə in sin.

³⁵ Ia nəpnəpīn anan, rapitəv ihi, Iesu rətui mevən fwe ia kwopun riti sə nārmama hāiwən ikīn, maməfwaki fwe ikīn. ³⁶ Nənə Saemon mine in me nepwīn kamhətui in. ³⁷ Nəpīn hətōni Iesu, hāni pen tukwe in mə, “Iesu, nārmama pam fwe kamhətui ik.”

³⁸ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Pwəh səuvən mwi ia rukwənu me nəha ipaka tukutaha.

Takəvisau mwi mīnraha, tī nəri nə mə səiou atuk-watukw nəha wok iakiməuvehe tukwe.” ³⁹ Nənə Iesu revən mukurau ia tənə Kalili, maməvisau ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel, maməkoui irapw nəremhə me ia nərmama.

Iesu romasan iərmama riti sə nemhəien skai raməmak ia tekīn

⁴⁰ Iərmama riti nemhəien skai riti raməmak ia tekīn. In ruvehe tī Iesu, mīnimwi nukurhun mī ia nənimen, mīni pen tukwe in mə, “Mə rerim ragien ko iko iakəmher?”

⁴¹ Nənə Iesu rerin rərkwəpīr tukwe. In rosə pen rəgin, mīrapi in, mīni mə, “Rerik ragien. Tikuvehe məmher.”

⁴² Nənə təkwtəkwni a nemhəien raraka irə. Iesu ro nīpwran ruvehe məmher mwi, ⁴³⁻⁴⁴ mərhi pen i, mīnise pen tukwe in mə, “Tikətui amasan tukwe, məpwəh nīnīien nəfe iakīno mik tī iərmama riti, mətə tikevən atukwatukw tī pris pwəh rətoni nīpwram mə rīnəmher. Tikuvei pen nəfe m Kumwesən sə Moses rīməni. Nərmama tuhətoni həkurən mə nemhəien i ruvəiwən ia nīpwram.” ⁴⁵ Mətə nəpīn iərmama nəha rəpwəh Iesu mier, rīnani irapw nəfe Iesu rīno mīn tī nərmama me. Nəgkiariien səvənhi ruviris ro pen rīskai tī Iesu mə travən mevən mwi ia rukwənu riti mwi. Mətə ramavən a ia kwopun me nərmama həiwən ikīn. Nərmama pam ia kwopun me kamhəuvehe tukwe.

2

Iesu romasan iərmama riti nisun mi krouemhə

¹ Nəpɪn me nepwɪn rukurau, nənə Iesu rɪrəɾɪg pehe mwi ia Kapaneam. Nərmama me həregi kaməvisau mə in fwe ia nəkwai nimwə. ² Ro iamɪnhi irə irəha həuvən mhousəsimwɪn pen irəha me tukwe. Nəkwai nimwə rukuər ia nərmama. Kwopun səvəi nəkureien riwən fwe imwə mine ia kwəruə. Iesu raməvisau irapw nəgkiariien amasan minraha. ³ Ia nəpɪn nəha nərmama kefə həuvehi iərmama riti mhəuvehe ti Iesu. Iərmama nəha nisun mi krouemhə. Ko rɪpkavən mhə. ⁴ Həuvehi pehe, mətə ko həpkəuvən mhə ipaka ti Iesu ti nəri nə mə nərmama həpɪk anan. Ro iamɪnhi irə irəha həputə ia təkure nimwə, mho ruei nimwə riti ratukwatukw ia kwopun nəha Iesu raməkure ikin. Ho pam ruə, həuvehi irapw nɪməhan sə iərmama nisun mi krouemhə ramapri irə reiwaiu. ⁵ Nəpɪn Iesu rətoni nahatətəien səvənraha, rini pen ti iərmama sə nisun mi krouemhə mə, “Nərik, iakinenouenou raka noien ərəha me səim.”

⁶ Nahatən me nepwɪn səvəi Loa kamhəkure fwe ikin, rerinraha ramrhi mə, ⁷ “Rəfo iəmə nəha raməgkiari iamɪnha irə mine? Nəgkiariien nəha rərəha. Kumwesən əpa rukurən nenouenouien noien ərəha me. Sin mwi rukurən noien?”

⁸ Təkwətəkwuni a Iesu rukurən nətəɾɪgien səvənraha, mɪni pen ti nɪrəha i mə, “Rəfo rerimɪaha ramrhi iamɪnhi? ⁹ Nəgkiariien mi sə pəku nəha rɪməru tukw iou ti nɪniien ti iərmama i nisun mi krouemhə: nəgkiariien i mə, ‘Iakinenouenou raka noien ərəha me səim,’ uə nəgkiariien i mə, ‘Ərer, muvehi nɪməhan səim, mavən mamevən?” ¹⁰ Mətə iakokeikei mə kimɪaha tihəukurən mə

iou, Iəmæti Iərmama, iakauvehi nasoriien ia tiprənə i. Iakukurən nenouenouien noien ərəha me.” ¹¹ Nənə Iesu rini pen ti iərmama sə nisun mi krouemhə mə, “Takani pehe tukw ik i mə ərer, muvehi niməhan səim, mavən mamevən fwe imwam.” ¹² Təkwətəkwuni a rərer, muvehi niməhan səvənhi ia nəmri nərmama, mavən mamevən. Nənə irəha nənimenraha rier. Həgnəgini Kumwesən mə, “Səpkətə raka mhə nari riti iamini irə ia nəpin riti!”

Iesu rəkwein Livae mə trukurirə in

¹³ Iesu revən mwi mamavən ia nikare nui asori Kalili. Nərmama həpik həuvehe tukwe, nənə in ramahatən irəha. ¹⁴ Ia nəpin nəha ramavən mətoni Livae tini Alfeas raməkure ia nimwə kamərəku pen takis ikin. Iesu rini pen tukwe in mə, “Kurirə iou.” Nənə Levi riskəmter mukurirə in.

¹⁵ Kurirə irə Iesu revən maməni nari ia nəkwai nimwə səvəi Livae. Nərmama kamərəku pen takis minraha mine nərmama ərəha me nepwin mwi həpik kamhani pəri nari irəha min mine nərmama me səvənhi. (Ro iamini irə mine ti nəri nə mə nərmama kamərəku pen takis minraha mine nərmama ərəha me nepwin mwi həpik kamhəkurirə ia Iesu.) ¹⁶ Nənə nahatən me səvəi Loa, irəha mwi Farisi me, həuvehe mhətoni Iesu raməni nari irəha nərmama kamərəku pen takis minraha mine nərmama ərəha me nepwin mwi. Irəha həres nərmama me səvənhi mə, “Rəfo in raməni nari irəha nərmama kamərəku pen takis minraha mine nərmama ərəha me nepwin mwi?”

17 Nəpɪn Iesu rɪregi nəgkiariien səvənraha, rini pen tɪ nɪrəha i mə, “Nərmama həsanin tuhətui tokta tɪ nəfe? Mətə nərmama kamhəmħə kamhətui tokta. Iou iapkuvehe mhə mə takəkwein nərmama atukwatukw me, mətə iakuvehe mə takəkwein nərmama ərəha me.”

Noien vi ko rɪpkuvehe mhə mo kuation irau noien ivɪs

18 Nəpɪn riti nərmama me səvəi Jon Paptaes irəha Farisi me kamhəpwəh naniiien nari tɪ nəfwakiiien. Nərmama nepwɪn həuvehe mhəres Iesu i mə, “Rəfo nərmama me səvəi Jon mɪne Farisi me kamhəpwəh naniiien nari tɪ nəfwakiiien, mətə səim nərmama me həpkə mhə?”

19 Mɪregi Iesu rini pen tɪ nɪrəha i mə, “Nərmama ia nəvegɪnien i kamo tɪ narə viien səvəi iərman mɪne pran tuhaməkəikei mhani nari, mamhagien, tɪ nəri nə mə iərman sə rɪpkarə vi a irau pran səvənhi ramarə irəha mɪnraha. Rɪpkatukwatukw mhə mə irəha tuhəpwəh naniiien nari tɪ nəfwakiiien ia nəpɪn nəha. 20 Mətə tɪpkuvehe ia nəpɪn sə tɪpkuvehi raka iərman sə rɪpkarə vi a irau pran səvənhi tɪpkarə mhə mwi irəha mɪnraha. Ia nəpɪn nəha irəha tuhəpwəh naniiien nari tɪ nəfwakiiien.

21 Iərmama riti riwən ko ruvehi nɪpəri tɪnari vi mɪtiri tukuahag ia ruei tɪnari ivɪs. Trɪni mɪnuə ro iamɪnhi irə, nɪpəri tɪnari vi truvehe mɪkɪmɪm, meitehi tɪnari ivɪs mo ruen rasori. 22 Iərmama riti riwən ko rətəgi pen waen vi ia tɪki waen tui sə kɪno ia teki nəni. Trɪni mɪnuə ro iamɪnhi irə, waen vi trəse tɪki waen tui rəsisi məpəruə. Nənə tɪki waen tui mɪne waen vi irau pəri krouərəha. Mətə waen vi tukətəgi pen ia tɪki waen vi me.”

Iesu in Iærimænu sævai Sapat

²³ Næpîn riti ia Sapat Iesu ramavæn mamæpi simwîn ia nimeî wit me nepwîn. Nærmama me sævænhi kamhækuriræ in, mamhesi kwænkwai wit, mamhani. ²⁴ Ro iamînhi iræ Farisi me hæni pen ti Iesu i mæ, “Ëtæ ro. Nærmama me sæim kamho noien riti ripkatukwatukw mhæ ia Loa sækitaha mæ tuko ia sapat. Ræfo kamho iamînha iræ?”

²⁵⁻²⁶ Miregi Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Rosi kimiaha hiæpkævsini raka mhæ ia Nækukuæ Ikinan næfe Kig Tevit rino fwe kupwæn uæ? Ia næpîn næha Apiatar rauvehi wok iræ sævai pris asori anan, Kig Tevit mine nærmama me sævænhi næveginien riwæn ti niræha, nukumhæ rinahi iræha. Nænæ Kig Tevit ruvnimwæ ia nimwæ sævai Kumwesæn, muvehi bred ikinan sæ ramæmak ia nifatæ. Ripkatukwatukw mhæ ia Loa sækitaha mæ in træni bred næha, pris me æpa hæukuræn naniiën. Mætæ Kig Tevit ræni, muvei pen mwi m nærmama me sævænhi hani.”

²⁷ Nænæ Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Kino Sapat ti iærmama. Kipko mhæ iærmama ti Sapat. ²⁸ Ro pen iou, Iæmæti Iærmama, iakamærimænu ia Sapat.”

3

Iesu romasan rægi iærmama riti

¹ Iesu revæn muvnimwæ mwi ia nimwæfwaki sævai nækur Isrel. Iærmama riti ia nækwai nimwæfwaki næha rægin rærfæ ko ripkuvi atukw mhæ i. ² Næmæ asori me kamhætæ Iesu mæ træfo iræ mine. Trini minuæ romasan iærmama næha ia Sapat, tuhæni æræha in tukwe. ³ Iesu rini pen

ti iærmama sə rəgin rərfe mə, “Ərer ia kurkwai nærmama.”

⁴ Nənə Iesu ræres pen irəha i mə, “Ratukwatukw ia Loa səkıtaha mə ia Sapat tuko noien amasan uə tuko noien ərəha? Ratukwatukw mwi mə tuku-vehimiru iærmama uə tukousi əpune?” Iesu ræres pen irəha i, mətə həpwəh nəgkiariien.

⁵ In rəti ərari mamətə irəha. Niemaha rəpi. Rerın rəpou ti nəri nə mə kənkəpwənraha riskai. Nənə in rini pen ti iærmama sə rəgin rərfe mə, “Tiko muvi atukw rəgin.” Iærmama nəha ruvi atukw rəgin. Rəgin ruvehe mamasan mwi. ⁶ Nənə Farisi me həier irapw, mhəuvən akwauakw ti nærmama me səvəi Kig Herot. Irəha housəsımwın irəha me mhəni ərəha Iesu, mamhətui suatuk mə tuhousi əpune in.

Nærmama həpik kamhəkuriə ia Iesu

⁷ Iesu rier irəha nærmama me səvənhi, mevən fwe ia nui asori Kalili. Nəkur Kalili həpik həkurirə i. ⁸ Nærmama həpik mwi nəha ikın nəpın həregi narimnari me nəha Iesu ramo həuvehe mhətoni in. Nepwın həuku pen ia tənə Jutia mine Jerusalem, nepwın həuku pen ia tənə Itumia, nepwın həuku pen ia nui aris Joten pen, nepwın mwi həuku pen ia kwopun me nəha ipaka ti taon mi nəha Taea mine Saeton. ⁹ Ti nəri nə mə nærmama me nəha həpik anan, Iesu rini pen ti nærmama me səvənhi minuə tuhəpnəpenə ia nitətə ouihi riti pwəh in rəkure irə kamo nærmama həsigəsigi in. ¹⁰ In rini iamınhi irə mine ti nəri

nə mə in rɪnomasan raka nərmama həpik mo pen səməme kamhemhə kamhəuvehe ipaka tukwe mə tuhərapɪ in. ¹¹ Nənə ia nəpɪn me, nəpɪn nənimwɪn ərəha me səməme kamharə ia nərmama kamhətoni in, kamhənimwi nukurhunraha ia nənimen, mamhəkweɪn asori, mamhəni mə, “Ik Tɪni Kumwesən.” ¹² Mətə Iesu ranise pen əknekɪn tɪ nɪrəha i mə tuhəpwəh nəkweɪn əpwəmwɪsɪen nəghɪn iamɪnhi kamo nərmama həregi həukurən in.

Aposol me səvəi Iesu Kristo

¹³ Iesu rutə ia təkueɾ riti, məkweɪn nərmama me səvənhi səməme in rokeikei mə irəha tuhəuvehe tukwe, nənə irəha həuvehe. ¹⁴ In rərpwi rəgɪn ia nɪrəha pam twelef, mɪsegi pen nəghɪnraha mə aposol me.^a Irəha tuhamarə pəri irəha Iesu. In trərhi pen irəha həuvən mhəvisau irapw nəgkiariien amasan. ¹⁵ In truvei pen nasoriien mɪnraha. Ia nasoriien nəha irəha tuhəkoui irapw nəremhə me ia nərmama. ¹⁶ Nəghi aposol me nəha ro iamɪnhi irə: Saemon (iəmə Iesu rɪsegi pen nəghɪn sə vi mə Pita). ¹⁷ Nənə Jemes mɪne piəvni nəghɪn nə Jon (irau tɪni Sepeti mi. Iesu rɪsegi pen nəghɪnrau sə vi mə Poanejes. Nɪpwrai nəgkiariien nəha in nə mə tɪni karuəruə mi). ¹⁸ Nənə Antru, mɪne Filip, mɪne Patolomiu, mɪne Matiu, mɪne Tomas, mɪne Jemes tɪni Alfeas, mɪne Tateas, mɪne Saemon (iəmə sə kupwən rakurirə nəmə me nəha

---

3:11: Luk 4:41   **3:12:** Mak 1:34   **a 3:14:** “Aposol” Nɪpwrai nəgkiariien nəha in i mə, “Tərmama sə kamərhi.”   **3:16:** Jon 1:42
3:17: Luk 9:54

kamhəmwur mə tuhəkoui irapw nəkur Rom).^b
¹⁹ Nənə Jutas Iskariot (iəmə sə ruvehi pen Iesu ia rəgi nərmama səməme kamhəmwəki in).

Nahatən me səvəi Loa həni ərəha Iesu

²⁰ Kurirə irə Iesu revən muvnimwə ia nimwə riti. Nərmama me həuvehe mwi tukwe. Irəha həpik. Ro pen Iesu mine nərmama me səvənhi nəpən səvənraha riwən ti nənien nari. ²¹ Nəpən nəkur imwəni me həregi nəfe Iesu ramo, həuvən mə tuhəuvehi raka in, mhəni mə, “In ramarməri.”

²² Ia nəpən nəha nahatən me nepwən səvəi Loa həuku pen fwe ia Jerusalem, mhəni ərəha Iesu, mhəni mə, “Pielsepul ramarə ia iəmə nəha. Iəmə nəha raməkoui irapw nəremhə me ia niskaiien səvəi iəremhə sə in rasori ia nəremhə me.”

²³ Irəha həni ərəha Iesu iamənhi irə ro pen Iesu rəkwein pen irəha həuvehe. Rəgkiari minraha, mini nusipekinien riti ti nirəha i mə, “Rəfo irə? Ko Setan rəkoui irapw nəremhə me səvənhi ia nərmama uə rekəm?^c ²⁴ Trini minuə ieni riti ruai narəien səvənhi ro kəru irə, nərmama me səvənhi kamhousi irəha me, nitətə sə ieni nəha ramərimənu irə ko rəpkərer əpwəmwis mhə.

²⁵ Trini minuə nərmama səməme kamharə ia nəkwai nimwə riti həuai narəien səvənraha ro kəru irə, kamhousi irəha me, irəha ko həpkərə amasan mhə. ²⁶ Nənə trini minuə Setan ruai narəien səvənhi ro kəru irə, raməkoui irapw

---

b 3:18: Nəmə me nəha səməme kamhəmwur mə tuhəkoui irapw nəkur Rom rerənraha rəpkagien mhə mə nəkur Rom kamhərimənu ia nəkur Isrel. Ro pen kamharuağən, mamhousi nəkur Rom tukwe.

3:21: Jon 10:20   **3:22:** Mat 9:34, 10:25   **c 3:23:** Nəgkiariien səvəi nəkur Kris kupwən rini mə, “Rəfo, ko Setan rəkoui irapw Setan?”

nāremhə me səvənhi ia nārmama, noien səvəi Setan ko rīpkərer əpwəmwiis mhə. Trəsas miwən.
²⁷ Iərmama riti riwən ko revən ia nəkwai nimwə səvəi iəmə skai riti, makres narimnari me səvənhi. In traməkeikei mukupwən məkwətəmhiri iəmə skai nəha, mərihi rəgin mi mine nisun mi. Kurirə irə in rukurən nevənien məkres narimnari me fwe ia nəkwai nimwə səvənhi.

²⁸ Iakani nīpərhiēnien tukumiaha i. Kumwesən rukurən nenouenouien nərəhaien me pam səməme nīpwnəti nārmama me tuho uə tuhəni irə, məpwəh nərpwīnien. ²⁹ Mətə iərmama sə trīni ərəha Nənimwīn Ikinan, Kumwesən trīpkenouenou mhə nərəhaien səvənhi ia nəpīn riti. Nərpwīnien səvənhi trarə rerīn.”

³⁰ Iesu rīni nəgkiariien nəha ti nəri nə mə nahatən me səvəi Loa haməni mə, “Nənimwīn ərəha ramarə irə.”

³¹ Ia nəpīn nəha piəvi Iesu me mine mama səvənhi həuvehe mamhərer fwe iruə, mhərhi pen nəgkiariien ti Iesu mə truvehe. ³² Nərmama həpik kamhəkure kurkurau ia Iesu. Irəha həni pen tukwe in mə, “Ətə ro! Səim fwe mama mine piam me kamhərer fwe iruə mamhəres ik.”

³³ Miregi Iesu rīni mə, “Sin nəha səiou mama? Nisimə nəha piak me?” ³⁴ In rəti ərari mamətə səməme kamhəkure kurkurau i, mini pen ti nīrəha i mə, “Kīmiaha i səiou mama me. Kīmiaha i piak me. ³⁵ Nərmama səməme kamho nəkwai Kumwesən, irəha həmwhen ia mama me mine piak me səiou.”

4

Iesu rusipekɪn ia iərmama sə rauini nuni nari ia nəmhi

¹ Iesu rinamahatən mwi nərmama ia nɪkare nui asori. Nərmama me həpɪk həuvehe mhousəsimwɪn pen irəha me tukwe. Ro pen Iesu rəputə ia nɪtətə ouihi riti fwe peraha, məkure irə. Nərmama me pam kəmhərəer parei ia nɪkare nui asori. ² Iesu ramahatən irəha narimnari me rɪpɪk ia nusipekinien me. Nəpɪn ramahatən irəha, rani mə, ³ “Tihəregi ro! Iərmama riti revən mə truini nuni nari ia nəmhi səvənhi. ⁴ Nəpɪn rauini pen nuni nari me, nuni nari me nepwɪn həsas pen ia suatuk. Menu me həuvehe mhani pam. ⁵ Nuni nari me nepwɪn həsas pen ia təkure kəpwier sə tɪprənə rouihi ikɪn. Həutə akwauakw tɪ nəri nə mə nuanraha rɪpkeiwaiu amasan mhə ia tɪprənə. ⁶ Nuanraha rouihi. Ro pen nəpɪn meri rəkwiiri, mənhi, haukei pam. ⁷ Nuni nari me nepwɪn həsas pen ia tɪprənə sə nəkwus ərəha rautə irə. Nəkwus ərəha me nəha həuvirɪs mhəuvehe mhousəman pam. Ro pen nuni nari me həpkukuə mhə. ⁸ Nuni nari me nepwɪn həsas pen ia tɪprənə amasan, mhəutə amasan, mhəukuə. Nepwɪn kwənkwan toti, nepwɪn kwənkwan sikisti, nepwɪn kwənkwan hantret.”

⁹ Iesu rini mə, “Iərmama sə nəkwəregɪn rarə tɪ nɪregiien nari traməkeikei mətərig amasan.”

Nərmama me səvəi Iesu həres nɪpwrai nusipekinien me

10 Nəp̄in Iesu əpa, nərmama səvənhi twelef həuvehe irəha nərmama me nepw̄in mwi səməme kamharə ipaka ti Iesu, mhəres pen mə rəfo in ramahatən nərmama ia nusipekinien me. 11 Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha nərmama me səiou kinəsevər ia suatuk tukumiaha hiəukurən nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə mə in rəfo irə. Mətə nərmama iruə me, iakamahatən irəha ia nusipekinien me a, 12 mə irəha tuhətə, mətə tuhəpwəh nətəien mhəukurən. Irəha tuhəregi, mətə tuhəpwəh niregiien mhəukurən. Ro iam̄inhi irə ko irəha həpwəh n̄irərigien mhəuvehe ti Kumwesən minuə in trenouenou noien ərəha me səvənraha.”

Iesu rini irapw n̄ipwrai nusipekinien

13 Iesu rəres pen nərmama me səvənhi mə, “Rəfo? Kimiaha hiəreirei n̄ipwrai nusipekinien səvəi iərmama sə rauini nuni nari? Ro iam̄inhi irə tihəfo mhəukurən mwi nusipekinien me nepw̄in mwi? 14 Iərmama sə rauini nuni nari rəmwhen ia iərmama sə raməvisau irapw nəgkiariien amasan. 15 Nərmama nepw̄in həmwhen ia nuni nari sə həsas pen ia suatuk. Nəp̄in hamətərig iərmama raməvisau irapw nəgkiariien amasan, təkwtəkwni a mwi Setan ruvehe muvehi raka nəgkiariien nəha hamregi. 16 Nərmama nepw̄in həmwhen ia nuni nari sə həsas pen ia təkure kəpwier. Nəp̄in hamregi nəgkiariien amasan, həuvehi, mhəgien tukwe. 17 Mətə nəgkiariien nəha r̄ipkeiwaiu amasan mhə ia rer̄inraha rəmwhen ia nuai nei me. Irəha tuhəuvehi nəgkiariien nəha səvəi nəp̄in ouihi a. Nəp̄in nərmama

tuhō nāmīsāien mīnraha, uə tuhometə irəha tī nəgkiariien amasan, tuharaka akwauakw a irə. ¹⁸ Nərmama nepwīn hāmwhen ia nuni nari sə hāsas pen ia tīprənə nəkwus ərəha rautə irə. Həregi nəgkiariien amasan, ¹⁹ mətə hamətərig pīk ia narimnari me səvəi tīprənə i. Mane rameikuə ia nirəha, mavi raka nətərigien səvənraha. Hokeikei mə tuhəuvehi nautə me nepwīn mwi. Nətərigien me nəha həuvnimwə ia rerīnraha mhousəman nəgkiariien amasan rəpwəh nukuəien. ²⁰ Mətə nərmama nepwīn mwi hāmwhen ia nuni nari sə hāsas pen ia tīprənə amasan. Irəha həregi nəgkiariien amasan, mhəuvehi, mhəukuə. Riti nukwan toti, riti nukwan sikisti, riti nukwan hantret.”

Laet sə kousəman

²¹ Iesu rīni pen tī nirəha i mə, “Trīni mīnuə iərmama riti ruvehi laet, muvnimwə pehe, ko rəuiui ia nari riti uə rukurei pen ia kwopun afafa ikīn? Rekəm! Traməkeikei mukurei pen ia nəri kakurei pen laet irə. ²² Narimnari me pam səməme hamərkwafə tuhaməkeikei mhəier irapw. Narimnari me pam səməme haməmak afafa tuhaməkeikei mhəuvehe ia nukuraanien. ²³ Kīmīaha nərmama nəkwəregimīaha rarə tī nīregiien nari, tihətərig amasan.”

²⁴ Iesu rarə mīni pen mwi tī nirəha i mə, “Tihətərig amasan ia nəfe hiamregi. Nəfe nari hiəuvehi pen tukuvehi pehe rəmwhen rīrərig mwi tukumīaha nənə kuvehi pehe sə rəkwaku. ²⁵ Ro iamīnhi irə tī nəri nə mə iərmama sə kuvei pen nari

riti min, ro wok irə, tukuvei pen sə rəkwaku min. Mətə iərmama sə kuvei pen nari riti min, ro nəri auər a irə, tukuvehi raka pam tukwe.”

Iesu rusipekin ia nuni nari sə rutə

²⁶ Iesu rini mə, “Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə rəmwhen ia iərmama riti sə ruini nuni nari rəsas pen ia tɪprənə. ²⁷ Ruini pam nuni nari, mevən mapri. Mapri ia nəpin meste riran. Revən mamavən. Nənə nuni nari riruəruə mutə. Mətə iərmama nəha rireirei mə rəfo mo iamɪnhi irə. ²⁸ Tɪprənə a ro nuni nari rutə, merip tukun, mifi tihin, mo kwənkwan. ²⁹ Mətə nəpin kwənkwan rimruə, iərmama nəha revən mesɪ, tɪ nəri nə mə nəpin atukwatukw nəha səvənhi.”

Iesu rusipekin ia nuni nari sə rouihi

³⁰ Iesu rini mə, “Tsəfni ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə? Rəfo irə? Nəfe nəha nəgkiariien tsəni mhəusipekin irə? ³¹ Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə rəmwhen ia kwənuni nei nəha mastat. Nəpin kinimwi pen ia tɪprənə, nuni mastat rouihi anan ia nuni nei me. ³² Mətə nəpin kinimwi pen pam, rutə masori məpi raka nəpigɪn me pam. Rəgrəgɪn rasori. Menu me ia nimagouagou ho pen kwətəpag me səvənraha irə, mhəkure afafa irə.”

³³ Iesu rini irapw nusipekinien me ripik mwi həmwhen ia səməme i, mamahatən nərmama me ia nəgkiariien amasan, mɪni pen atukwatukw rəmwhen mə irəha tuhəregi mhəukurən. ³⁴ Iesu rəpwəh nɪniien nəgkiariien əpə iti mwi tɪ nirəha, nusipekinien me a. Mətə kurirə ikin, nəpin Iesu

mine nǝrmama me sǝvǝnhi irǝha ǝpa, rini irapw pam nǝpwrai nǝgkiariien.

Iesu rǝnise nǝmǝtagi asori ia nui asori Kalili

³⁵ Ia nǝpǝn nǝha rinamǝruarǝv, Iesu rini pen ti nǝrmama me sǝvǝnhi mǝ, “Pwǝh sǝpi simwǝn pen fwe ia nǝkare nui.” ³⁶ Nǝnǝ irǝha hǝpwǝh nǝrmama me, mhǝputǝ ia nǝkwai nitǝtǝ ouihi sǝ Iesu ramǝkure irǝ, mamhǝuvǝn. Nitǝtǝ ouihi me nepwǝn mwi kamhǝkurirǝ irǝha. ³⁷ Ia nǝpǝn nǝha nǝmǝtagi asori riti riskǝmter. Peiau peiau ramǝpwǝ nitǝtǝ ouihi mamati pen minakuǝr. ³⁸ Iesu ramǝsauǝ mamapri fwe ia kurirǝ ia nitǝtǝ ouihi. Nǝrmama me sǝvǝnhi hǝsuǝpwiri in mhǝni pen tukwe in mǝ, “Iahatǝn, ǝtǝ ro! Na tsǝmwhenimw! Iko nǝri auǝr a ia kitaha mik uǝ?”

³⁹ Iesu rǝrer minise nǝmǝtagi, mǝgkiari m nui mǝ, “Tikeiwaiu, mǝmǝrinu.” Nǝmǝtagi reiwaiu. Nui rǝmǝrinu. Narimnari me pam hǝuvehe mhǝmǝrinu. ⁴⁰ Nǝnǝ Iesu rini pen ti nǝrmama me sǝvǝnhi mǝ, “Rǝfo hiamhǝkir iamǝnhi irǝ? Kimiaha hiǝpkahatǝtǝ mhǝ ihi ia nirak uǝ?”

⁴¹ Mǝtǝ irǝha hǝhǝkir pik, mhǝres pen irǝha me i mǝ, “Nǝfe nǝha iǝrmama? Nǝmǝtagi mine nui krauo nǝkwǝn!”

5

Iesu rǝkoui irapw nǝnǝmǝwǝn ǝrǝha ia iǝmǝ Karasa riti

¹ Irǝha hǝier pen ia nǝkare nui asori ia tǝnǝ sǝvǝi nǝmǝ Karasa. ² Nǝpǝn nitǝtǝ ouihi ruvehe mǝrer, Iesu ruvareǝ, nǝnǝ iǝrmama riti ruku pen ia kwopun kanimwi nǝrmama ikin

mier pehe tukwe. Nənimwɪn ərəha ramarə irə.
³ Iərmama nəha ramarə ia kwopun kanimwi nərmama ikɪn. Iərmama riti mwi riwən niskaiien səvənhi rəmwhen mə trəkwətəmhiri iərmama nəha mərihi mwi in. Jen rəpwəh nəmwhenien. ⁴ Nəpɪn rɪpɪk hənərihi raka rəgɪn mi mine nisun mi ia jen, mətə rəvi əmwsəmwesi jen sə rəkwətəmhiri rəgɪn, mousi testesi jen sə rəkwətəmhiri nisun.
⁵ Ia nəpɪn mine ia ran ramavən ia kwopun kanimwi nərmama ikɪn mine ia təkure təkueər me, maməkwein əpwəmwis, maməkwi testesi atukw a in ia kəruətərei.

⁶ Nəpɪn iərmama nəha rəti pen mətoni Iesu isipwɪn kwopti ramavən mauvehe, raiu muvehe minimwi nukurhun mi ia nənimen, ⁷ maməgkiari asori, mamini mə, “Iesu. Kumwesən sə rasori anan tɪni nə ik. Ikuvehe mə tikəfo iou irə? Ia nəghi Kumwesən iakase ik tikəpwəh noien nəmisəien miou.” ⁸ In raməgkiari iamɪnhi irə tɪ nəri nə mə Iesu ruvəni pen raka tukwe in mə, “Ik, nənimwɪn ərəha, tikier ia iərmama i.” ⁹ Iesu rərəs pen in i mə, “Nəghim sin?”

Miregi rini mə, “Iou nəghik Nəkuər tɪ nəri nə mə kimaha iahəpɪk.” ¹⁰ In ramase Iesu, maməgkiari asori mə trəpwəh nərhien irəha həuvən isipwɪn.

¹¹ Mətə toue pɪkə me həpɪk anan kamhərku ia kwopun nəha. ¹² Nənimwɪn ərəha me nəha hamase Iesu i mə, “Tikərhi pen kimaha iahəuvən ia pɪkə me. Pwəh iahəuvnimwə ia rerɪnraha.” ¹³ Iesu rəsəni irəha. Ro pen nənimwɪn ərəha me həier ia iərmama nəha mhəuvnimwə ia reri pɪkə

me. Píkə me, ipaka irəha pam 2000, haiu, mhei-waiu ia nəpatu, mhəsas pen ia təmwei nui asori, məmwhenimw.

¹⁴ Nərmama səməme kamhətui ti píkə me hap, mhəuvən ia taon səvənraha mine ia rukwənu me, mhəni irapw nəfe hənətoni. Nəpən nərmama me həregi, həuvən mə tuhəspau i mə rəfo irə. ¹⁵ Irəha həuvehe ti Iesu, mhəti pen mhətoni iərmama sə nənimwən ərəha me həpik hənərə irə. Rarkahu, maməkure, nətərigien səvənhi rinəmak amasan. Irəha hətoni həhekir. ¹⁶ Nənə səməme hənətoni hənəni irapw ti nərəha i nəfe kino ia iərmama nəha mine píkə me. ¹⁷ Nənə irəha hənəmasə Iesu mə trəpwəh tənə səvənraha mamevən.

¹⁸ Nəpən Iesu rinəməputə ia nītətə ouihi, iərmama sə nəremhə me hənərə irə raməres in mə trəsəni in pwəh revən irau min. ¹⁹ Mətə Iesu rini pen tukwe in mə, “Rekəm. Tikevən fwe imwam, mətoni ik me nepwən, məvisau minraha narimnari me Iərimənu rino mik, mini mə rerin rərkwəpir tukw ik.” ²⁰ Nənə iərmama nəha revən fwe ia Tekapolis, kwopun taon ten ikin, məməvisau narimnari me nəha Iesu rino min. Nərmama pam həregi, hamərkərinari irə.

Prənouihi riti sə remhə mine pran riti sə nemhəien rinəmak tui irə

²¹ Iesu rəputə ia nītətə ouihi, məpi simwən mwi ia nui asori Kalili, muvarei ia nıkaren pen. Nəpən rauvarei ihi, nərmama həpik həuvehe mhousəsimwən pen irəha me tukwe. ²² Nənə iəmə asori riti səvəi nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel ruvehe. Nəghin nə Jaeras. Nəpən rətə

Iesu, ruvehe m̄nimwi nukurhun mi ia n̄nimen,
²³ mamase in m̄, “Pr̄nouihi s̄iou na tremh̄.
 Tikuvehe m̄mrut̄ ro r̄gim ia n̄pwr̄an pw̄h ru-
 vehe m̄san̄in, m̄m̄iru.” ²⁴ N̄n̄ Iesu rukurir̄ in
 rouev̄an.

N̄rmama h̄p̄ik h̄ukuraukurau ir̄,
 mamh̄kurir̄ i. ²⁵ Pran riti fwe ik̄in ramemh̄
 ia nemh̄ien s̄v̄ai n̄pr̄an. Nemh̄ien n̄ha
 r̄inar̄ rer̄in ir̄ muvehi nuk twelef. ²⁶ Ruvav̄an
 raka ti tokta me h̄p̄ik, m̄iregi n̄amis̄ien me
 s̄p̄ams̄p̄e ia r̄ginraha, mouraha pam mane
 s̄v̄anhi ia nemh̄ien, m̄t̄e nemh̄ien s̄v̄anhi
 r̄p̄w̄h neiwaiuien. Ruvehe mamasori. ²⁷ In
 ruv̄aregi raka n̄rmama kamh̄visau Iesu. Ro
 pen ruvehe ia reri n̄kūar s̄m̄ame kamh̄kurir̄
 ia Iesu, m̄irapi t̄inari s̄v̄anhi. ²⁸ Rer̄in ramr̄hi
 m̄, “Rosi ko iakrapi t̄inari s̄v̄anhi, nemh̄ien
 s̄iou triw̄an.” ²⁹ N̄p̄in r̄irapi t̄inari s̄v̄ai Iesu,
 t̄akwt̄akwuni a m̄wi n̄m̄wapw rama. Pr̄n n̄ha
 r̄iregi m̄ n̄pwr̄an r̄in̄san̄in.

³⁰ Ia n̄p̄in n̄ha Iesu r̄iregi m̄ n̄gsen rier ir̄
 mev̄an m̄o nari riti. R̄ti kurir̄ ia reri n̄rmama,
 mam̄res m̄, “Sin r̄irapi t̄inari s̄iou?”

³¹ M̄iregi n̄rmama me s̄v̄anhi h̄ani pen
 tukwe in m̄, “Ik̄t̄e n̄rmama me i h̄p̄ik
 kamhous̄im̄w̄in pehe ipaka tukw ik. R̄fo
 ikam̄res m̄ sin r̄irapi ik?”

³² M̄t̄e Iesu r̄ti ̄rari mam̄tui m̄ sin r̄irapi in.
³³ Pran s̄ r̄irapi Iesu rukur̄an n̄fe Iesu r̄ino min.
 Ro iam̄nhi ir̄ ruvehe m̄nimwi nukurhun mi ia
 n̄m̄ri Iesu, mehek̄ir m̄t̄em̄nim̄w̄in, m̄ini irapw

pam nīpārhiēnien sāvānhi. ³⁴ Iesu rīregi, mīni pen tī prən ī mā, “Nārīk, nahatətāien sām rīno raka ik ikuvehe māsanīn. Nēmārīnuiēn ramarə tukw ik. Evān! Nemhāien sām ruvāiwān.”

³⁵ Nāpīn Iesu raməgkiari ihi, nārmama nepwīn hāuku pen ia nīmwə sāvāi iāmə asori nāha Jaeras, mhāuvehe, mhāni mā, “Sām prən ouihi ruvamhə raka. Ramasan mā ikīni pen tī iahtən ī mā in trəpwəh pehe.”

³⁶ Mətə Iesu rə nəri auər a ia nāfe irəha hamāni, mīni pen tī Jaeras ī mā, “Tīkəpwəh nehekīrien, mīni a nīpārhiēnien ia nīrak.”

³⁷ Ia nāpīn nāha Iesu rīnise pen tī nārmama mā tuhəpwəh nukurirāien in. Mətə rāsēni a Pita, Jemes, mīne Jon piāvi Jemes. ³⁸ Nāpīn irəha hāuvān mhāpirapw ia nīmwə sāvāi Jaeras, Iesu rāti pen mətə kamho nurīgrīgien asori. Nārmama kamhāpi mamhasək əpwəmwis. ³⁹ Mətə Iesu ruvnīmwə ia nəkwaī nīmwə mərəs pen irəha ī mā, “Rəfo hīaməurīgrīg mamhasək? Prənouihi nāha rīpkemhə mhə, mətə ramapri a.”

⁴⁰ Irəha hāregi, harīs ia Iesu. Mətə in rārhi irapw irəha hāuvān fwe iruə, miri tata mīne mama sāvāi prən ouihi irəhar nārmama kahar sāvānhi hāuvān fwe ia kwopun prən ouihi raməmāk ikīn.

⁴¹ Nānə in ruvehi rəgi prən ouihi nāha, mīni pen tukwe in mā, “Talita kum.” Nīpwrai nəgkiariēn nāha rīni iamīnhi irə mā, “Prənouihi, iakīni pehe tukw ik ī mā ərer.” ⁴² Təkwtəkwni a prən ouihi rīskəmter mavān. (Prənouihi nāha nuk sāvānhi twelef.) Nāpīn nārmama hətōni nāfe Iesu rīno,

nənimenraha rier p̄ik. ⁴³ Mətə Iesu r̄inise pen ti nirəha i m̄ə, “Tihəpwəh nəvisauien noien i m n̄ərmama. Həuvei pen nəveginien riti min pwəh r̄əni.”

6

Nəmə Nasaret həpwəh nisaiien Iesu

¹ Iesu r̄əpwəh kwopun nəha mevən fwe imwəni. N̄ərmama me səvənhi irəha mwi həkurirə in mhəuvən fwe ikin. ² Nəp̄in Sapat ruvehe, Iesu r̄inamahatən n̄ərmama ia nəkwai nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel. N̄ərmama həp̄ik səməme kamhətərig Iesu h̄ərkərinari irə, mamhəres m̄ə,

“Iəm̄ə i ruvehi narimnari me nəha p̄əku? Muvehi nukurənien nəha p̄əku? Raməfo irə mamō n̄imtətien asori me? ³ Kwa kapenta i tini Meri! Piəvni me nə Jemes, Josef, Jutas mine Saemon. Kitiriməni me hamarə ia rukwənu i kitaha minraha.” Irəha rerinraha r̄ipkagien mhə ti Iesu. Həpwəh nisaiien in.

⁴ Ro iam̄inhi irə Iesu r̄ini pen ti nirəha i m̄ə, “N̄ərmama ia kwopun me kamhəsiai profet riti, mətə ia imwəni atukwatukw, nəkur imwəni me mine n̄ərmama səməme kamharə ia nəkwai nimwə səvənhi ko həpwəh nisaiien in.” ⁵ Nənə Iesu r̄ipko mhə n̄imtətien r̄ipik fwe imwəni. Ro kəru uə kahar a, məmrutə r̄əgin mi ia n̄ərmama səməme nemhəien rarə ia nirəha, mo irəha həuvehe mhəsān̄in. ⁶ In ramərkərinari ia nəkur imwəni me ti n̄əri nə mə irəha həpkini mhə n̄ipərhienien irə.

5:43: Mak 1:44, 7:36   **6:2:** Jon 7:15   **6:3:** Jon 6:42   **6:4:** Jon 4:44

*Iesu rərhi pen nərmama səvənhi twelef həuvən
mhəvisau irapw nəgkiariien amasan*

Iesu ramevən ia rukwənu me mamahatən nərmama me. ⁷ Ia nəp̄in nəha in rəkwein nərmama səvənhi twelef həuvehe. Nənə in r̄inamərhi pen irəha kəru kəru ia kwopun me, muvei pen nasoriien m̄inraha. Ia nasoriien nəha irəha tuhəkoui irapw nən̄imw̄in ərəha me ia nərmama.

⁸⁻⁹ Iesu r̄ini pen t̄i n̄irəha i mə, “Tihəpwəh nuvehiiēn narimnari me səv̄ai suatuk, nəveginien uə tən̄əripw uə mane. Tiharkahu ia karkahu kuatia a, mhəuvehi pen put, mhəuvehi kask̄in a, mhəuvehi mamhəuvən. ¹⁰ Nəp̄in hiəuvən ia kwopun riti, mhəuvm̄iwə ia nəkwai n̄imwə, tiharə ia n̄imwə nəha meste tihəier. ¹¹ Tr̄ini m̄inuə fwe ia kwopun riti nərmama həkəsēni mhə kimiaha, həkokeikei mhə mə tuhəregi nəgkiariien sək̄imiaha, nəp̄in kimiaha hiəpwəh imwənraha, tihounouini raka n̄iməkwrur ia n̄isumiaha. Noien nəha hio ro n̄imtətien m̄inraha, mamahatən pen mə həno noien ərəha.”

¹² Iesu r̄ini pen pam nənə irəha həuvən mamhəvisau irapw mə nərmama tuhaməkeikei mhər̄ərig ia noien ərəha me səvənraha. ¹³ Irəha kamhəkoui irapw nəremhə me hək̄ik ia nərmama, mamhətəgi pen oel ia kək̄apwə nərmama səməme nemhəien rarə ia n̄irəha, mho irəha həuvehe mhəsən̄in.

K̄inəfo Jon Paptas remhə

6:7: Luk 10:1   **6:8-9:** Luk 10:4-11   **6:11:** Wok Me 13:51
6:13: Jem 5:14

¹⁴ Kig Herot riregi narimnari me sãmame Iesu ramo ti nãri nã mã nãrmama kãmhãni pik nãghi Iesu. Nepwĩn kãmhãni mã, “In Jon Pãptaes. Rĩnãtui mwi ia nemhãien sãvãnhi ro pen rauvehi nĩskaiien mamõ nĩmtãtien me.”

¹⁵ Nepwĩn kãmhãni mã, “In Profet Elaeja.” Nepwĩn mwi kãmhãni mã, “In profet riti rãmwhen ia profet kupwãn me.”

¹⁶ Mõtã nãpĩn Kig Herot riregi, rĩni mã, “Jon sã iakĩnãrai raka kãnkapwã rĩnãtui mwi ia nemhãien sãvãnhi.”

¹⁷⁻¹⁸ Kig Herot rĩni nãgkĩariien nãha ti nãri nã mã fwe kupwãn in rakres Herotias pran sãvãi piãvni nãghĩn nã Filip. Mõtã Jon rĩni pen tukwe in mã, “Ikakres pran sãvãi piãm noien nãha rĩpkatukwatukw mhã ia Loa.” Nãnã ti pran nãha Kig Herot rĩni nãkwãn kãrihi tãrĩni Jon kuvehi puvnĩmwã ia kalapus. ¹⁹ Nãpĩn Jon ramãmak fwe ia kalapus, Herotias ramãmwãki afafa a in, mamõkeikei mã trõusi ãpune Jon, mõtã rãknekĩn tukwe ti noien. ²⁰ Kig Herot rehekĩr Jon, mukurãn mã in iãmã ikĩnan riti sã noien sãvãnhi ratukwatukw. In ramãtui amasan ti Jon mã iãrmama riti trãpwãh nourahãien. Nĩpãrhĩenien nãpĩn Kig Herot riregi Jon ramãgkĩari, nãtãrgĩien sãvãnhi rãvsausĩni pik, mõtã rerĩn ragĩen mã trĩregi.

²¹ Herotias rokeikei mã trõusi ãpune Jon, mõtã rãknekĩn. Mõtã in rãtoni suatuk tukwe ia nãpĩn Kig Herot rĩnãtui irã. Ia nãpĩn nãha Kig Herot ro nãvegĩnien asõri riti sãnãi nãmã asõri me sãmame kãmharã ipaka tukwe in mĩne nãmã asõri me sãvãi naruagãn me mĩne nãmã asõri me ia tãnã Kalili.

²² Nəp̄in irəha kamhani pəri nari, prən ouihi səvəi Herotias ruvehe mamotanis ia nəm̄rinraha. Kig Herot m̄ine nəm̄ə asori me səm̄əme kamhani pəri nari irəha min hətoni rer̄inraha ragien tukwe. Ro iam̄inhi irə Kig Herot r̄ini pen ti prən ouihi nəha mə, “Ikokeikei nəfe ikəres i. Iou takuvei pehe mik.”

²³ Kig Herot r̄ini nəkw̄an muvehi kwəsuaahi tukwe, m̄ini mə, “Nəfe ikəres, takuvei pehe. Nitətə səiou iakam̄rim̄ənu irə ikuə takərp̄ifi ia n̄ip̄ərin kəru, muvei pehe riti mik, takam̄əkeikei mo.”

²⁴ Kurirə irə prən ouihi nəha revən m̄ini pen ti səvənhi mama mə, “Mama, takəres nəfe?”

Miregi r̄ini mə, “Evən məres kənkəpwə Jon Paptəes.”

²⁵ Ro iam̄inhi irə prən ouihi nəha raiu akwauakw mevən ti Kig Herot, m̄ini pen tukwe in mə, “Ikokeikei mə təkwtəkwuni tikuvei pehe kənkəpwə Jon Paptəes ia tikiplet.”

²⁶ Kig Herot rer̄in rəpou p̄ik tukwe. Mətə ti nəri nə mə r̄im̄əuvehi kwəsuaahi ia nəm̄ri nəm̄ə asori me səm̄əme kamhani pəri nari irəha min, rəpwəh nokeikeien mə trətəfi nəgkiariien səvənhi sə r̄im̄əni pen ti prən ouihi i. ²⁷ Təkwtəkwuni a in rər̄hi pen iaruağən riti m̄ini pen tukwe mə trevən muvehi kənkəpwə Jon muvehi muvehe. Iaruagən nəha revən fwe ia kalapus, mərai raka kənkəpwə Jon, ²⁸ məm̄ri pen ia tikiplet, muvehi muvehe, muvei pen m̄ prən ouihi. Prənouihi nəha ruvehi mevən, muvei pen m̄ səvənhi mama. ²⁹ Nəp̄in nərmama me səvəi Jon həregi, həuvehe mhəuvehi n̄ipwrai Jon, mhəuvən mhəm̄ri pen ia n̄ipəğ sə kan̄im̄wi iərmama ik̄in.

Iesu rəkwməni nərmama me həpik ikəvsini nərman me əpa irəha pam faef-taosen

³⁰ Aposol me hərəriḡ pehe mwi ti Iesu, mhəni pen tukwe in narimnari me həno mine nəḡkiariien me səməme hənahatən nərmama me irə. ³¹ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Həuvehe kimiaha əpa. Pwəh səuvən ia kwopun riti nərmama həiwən ikin, mharpwis ouihi a.” In rini iamihhi irə ti nəri nə mə nərmama həpik kamhəuvehe tukwe mamhəuvən. Ro pen nəpən səvənraha riwən ti nəniien nari.

³² Irəha həputə ia nitətə ouihi riti, irəha əpa, mamhəuvən fwe ia kwopun riti nərmama həiwən ikin. ³³ Nərmama həpik hənətə Iesu mine nərmama me səvənhi həputə ia nitətə ouihi, mamhəuvən. Həuvəukurən raka kwopun kamhəuvən ikin. Ro pen irəha haraka ia rukwənu me səvənraha, mhaiu akwauakw mhəkurau parei mhəkupwən mhəuvən fwe ikin. ³⁴ Nəpən Iesu ruvarei, mətoni nərmama həpik, nənə rerin rərkwəpir ti nirəha, ti nəri nə mə irəha həmwhen ia sipsip me nepwin iərmama riwən trətə amasan irəha. Nənə Iesu rinamahatən irəha ia narimnari me ripik.

³⁵ Nəpən meri rakakini, nərmama me səvənhi həuvehe mhətə in, mhəni mə, “Kwopun i nəveḡinien riwən ikin. Rinaməruarəv. ³⁶ Ramasan mə tikərhi pen nərmama me i həuvən ia nəmhien me mine rukwənu me kwərha ipaka pwəh həuvehi nəmri nəveḡinien səvənraha.”

³⁷ Mətə Iesu rini mə, “Kimiaha nə tihəuvei pen nəveḡinien minraha.”

Miregi hāni pen tukwe in mā, “Rāfo? Ikokeikei mā tahəuvən mhəuvehi nāmri bred ia silin kīno ia silfa irəha pam tu-hantret, mhəkwməni irəha i?”

³⁸ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mā, “Sənəmiaha bred kevə? Həuvən mhətoni ro.”

Nənə irəha həuvən mhətoni mhəni mā, “Sənəmaaha bred krirum mine nəmu kəru.”

³⁹⁻⁴⁰ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mā, “Tihəuvən mhəni pen ti nərmama me i mā tuhəuai irəha me, nepwīn fifti, nepwīn hantret, pwəh həkure ia nurhi əmrəmerə.” Nənə nərmama həuai irəha me mhəkure. ⁴¹ Nənə Iesu ruvehi bred krirum mine kwəti nəmu kəru, məkwətə ia nimagouagou, məfwaki mini vivi Kumwesən tukwe, məkwsen bred me, muvei pen m nərmama me səvənhi mā tuhəpeki pen m nərmama me, marə məkwsen mwī kwəti nəmu mi nəha kəru həpeki pen m nərmama me pam. ⁴² Nərmama pam hani nari tipwīnraha rəsisi. ⁴³ Nənə nərmama me səvai Iesu həvai pen nipərpəri bred mine nəmu me hənəpwəh ramrimər rukuər ia tənəripw twelef. ⁴⁴ Nərmama me nəha hənani nari həpik, ikəvsini nərman me əpa irəha pam faef-taosen.

Iesu ravən ia təkure nui asori Kalili

⁴⁵ Təkwtəkwuni a mwī Iesu rini pen ti nərmama me səvənhi mā tuhəputə ia nitətə ouihi, mhəkupwən, mhəpi simwīn ia nui asori Kalili, mhəuvarei mhəuvən fwe ia rukwənu nəha Petsaeta. In tramo mərhi pen nərmama me həuvən fwe imwənraha me. ⁴⁶ Nəpīn Iesu rəsəkir raka minraha, mutə ia təkuər riti mā trəfwaki.

⁴⁷ Raməfwaki meste rīnapitəv. Nəpīn nəha rīnapitəv irə, nərmama me fwe ia nəkwai nītətə ouihi kamhāiu ihi ia kurkwai nui asori. Iesu in əpa fwe parei. ⁴⁸ In rəti peraha, mətoni irəha kamharkut ti nəsuəien ti nəri nə mə kamhāiu mamhəuvən ia nəmri mətagi mwatuk. Ia nəpīn nəha rīnamran, Iesu ruvehe ti nirəha, mamavən ia təkure nui, mokeikei mə trevən mukurau ia nīkarenraha. ⁴⁹ Nəpīn nərmama me səvənhi həti pen mhətoni Iesu ravən ia təkure nui asori, rerīnraha ramrhi mə in iəremhə riti. Hamasək əpwəmwis. ⁵⁰ Irəha pam hətoni, həhekīr asori.

Mətə təkwtəkwuni a Iesu rəgkiari mīnraha, mīni mə, “Kīmīaha tihəpwəh nīregīien rərəha. Kwa iou i. Tihəpwəh nehəkīrien.” ⁵¹ Iesu revən ti nirəha, məputə ia nītətə ouihi. Ia nəpīn nəha nīmətagi reiwaiu miwən. Nənə nərmama me səvənhi nənimenraha rier pīk, ⁵² ti nəri nə mə həreirei nīpwrai nīmətətien Iesu sə rīno ia bred krirum, mətə nətərigien səvənraha rīskai pīk.

Iesu ro nəkur Kenesaret həuvehe mhəsanīn

⁵³ Irəha həpi sīmwīn ia nui asori, mhəuvən mhəuvarei ia tənə Kenesaret. ⁵⁴ Nəpīn hənəkwi tərini raka nītətə ouihi səvənraha mhəier, nərmama hətoni, mhəukurən amtia mə Iesu nəha. ⁵⁵ Ro pen irəha haiu mhəuvən ia kwopun me pam, mhəuvehi nərmama me səməme nemhəien rarə ia nirəha, mhəuvehi ia nīməhan me səvənraha, mhəuvehi mhəuvehe ti kwopun pəku həregi mə Iesu ramarə ikīn. ⁵⁶ Ia kwopun pam Iesu revən ikīn, ia taon me, uə ia rukwənu asori me, uə ia rukwənu ouihi me, nərmama me həmri nərmama

me sɛmɛme nemhɔien rarə ia nirəha ia kwopun asori me sɔvənraha me, mamhɔres Iesu mə ko irəha hərəpi a nusvenhi tɪnari sɔvənhi. Nənə irəha pam sɛmɛme hərəpi nusvenhi tɪnari sɔvənhi həuvehe mhəsani.

7

Nahatən me sɔvəi Loa mine Farisi me kamhəri arəha Iesu

¹ Farisi me nepwɪn mine nahatən me nepwɪn sɔvəi Loa sɛmɛme həuku pen fwe ia Jerusalem housəsɪmwɪn pen irəha me ti Iesu, ² mhətoni sɔvənhi nərmama me nepwɪn kamhəri nitətə sɔvəi kaha kupwən me sɔvənraha, mamhani nəveginien ia rəginraha, mətə həpkukupwən mhə mhərkwəriɡ. ³ (Farisi me mine nəkur Isrel me pam kamhesi pen nitətə sɔvəi kaha kupwən me sɔvənraha. Trini minuə həpwəh nərkweriɡien ia rəginraha, ko həpwəh naniien nari. ⁴ Nəpɪn irəha həuku pen fwe maket, mhəuvehe ia rukwənu, tuhaməkeikei mhəkupwən mhərkwəriɡ. Mə həpwəh, ko həpwəh naniien nari. Natuakəmien me nepwɪn mwi həpik kamhesi pen. Kamhəuvehi tikikap me mine tikiari ouihi me mine tikiari asori me sɛmɛme kɪno ia pras, mhakiətənimw irəha ia nui mə tuho həmher ia nəmri Kumwesən.)

⁵ Farisi me mine nahatən me sɔvəi Loa hərəs pen Iesu i mə, “Rəfo sɛim nərmama me həpwəh nesi penien nitətə sɔvəi kaha kupwən me? Hamani nari, mətə həpkukupwən mhə mhərkwəriɡ.”

⁶ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Fwe kupwən, Profet Aesea riməni atukwatukw

kimiaha kəuatkəsua me. Rəmwhen kimərai pen ia Nəkukua Ikinan mə,
 ‘Nərmama me i kamhəgnəgini iou ia tərhunraha,
 mətə nətərigien səvənraha rəmak isipwɪn
 tukw iou.

⁷ Irəha kamhəfwaki auər a miou.

Nəpɪn kamhahatən nərmama, həni mə
 kamhahatən nəgkiariien səiou, mətə rekəm.
 Kamhahatən a nəgkiariien sə ruku pen ti
 nərmama.’

⁸ Kimiaha hiənəpwəh raka nəgkiariien me səvəi
 Kumwesən, nənə təkwtəkɰuni mine hiamesi pen
 a natuakəmien me səvəi nərmama.”

⁹ Iesu rarə mini pen mwi ti nirəha i mə, “Kimiaha
 hiəukurən amasan noien səvəi nərarkiiien Loa
 səvəi Kumwesən mə tihesi pen narəien səkimiaha.

¹⁰ Tihətərig ro ti Moses. Rıməni mə, ‘Tikisiai səim
 tata mine səim mama.’ Rini mwi mə, ‘Trini minua
 iərmama riti rani ərəha səvənhi tata mine mama,
 tukaməkeiki kousi əpune in.’ ¹¹ Mətə kimiaha
 hiaməni mə, ‘Trini minua iərmama riti rini pen
 ti səvənhi tata mine mama mə, Səiou narimnari
 me sə trasitu ia kimirau ro korpan’ (uə səvəi
 Kumwesən), ¹² ko ripkasitu mhə mwi ia səvənhi
 tata mine mama, muvei pen nari riti minrau.
 Hiaməsisəg iərmama nəha. ¹³ Nənə ia noien nəha
 hiamousi raka nəgkiariien səvəi Kumwesən ia
 narəien səkimiaha kinahatən kimiaha irə. Narim-
 nari me ripik hiamo iamɪnhi.”

*Nəfe nari tro iərmama ruvehe məmkemik ia
 nəmri Kumwesən*

¹⁴ Iesu rəkwein mwi nərmama me həuvehe. Rini
 pen ti nirəha i mə, “Kimiaha pam tihətərig amasan

ia nirak, mhəukurən nəfe takini. ¹⁵ Nari riti riwən iərmama rəni ko ro in ruvehe məmkemik ia nəmri Kumwesən. Mətə narimnari me səməme həuku pen ia rerin fwe imwə mamhəier irəha nə kamho in rəmkemik ia nəmri Kumwesən. ¹⁶ Kimiaha nərmama nəkwəregimiaha rarə ti niregiiən nari, tihətərig amasan.”

¹⁷ Nəpin nəha Iesu riskəmter məpwəh nərmama me nəha, muvniwə fwe ia nəkwai niwə. Nənə nərmama me səvənhi kamhəres pen in mə trini nīpwrai nusipekinien sə riməni. ¹⁸ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha mwi hiamreirei ihi? Hiəpkukurən mhə mə nəfe nəghin ruku pen fwe iruə muvniwə ia iərmama ko rīpko mhə in rəmkemik ia nəmri Kumwesən ¹⁹ ti nəri nə mə rīpkuvniwə mhə ia rerin, mətə ramevən ia tīpwīn mamier.” (Ia nəgkariien nəha, Iesu rini irapw mə nəvegīnien me pam ramasan ti nəniien.)

²⁰ Iesu rarə mīni mwi mə, “Nari sə ruku pen ia reri iərmama fwe imwə mamier in nə ramo in rəmkemik ia nəmri Kumwesən. ²¹ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə nətərigien ərəha ruku pen fwe imwə ia reri iərmama, mamier. Nərman mīne nīpran kamhəiri əpnəpen irəha me, nakresien, nousi əpuneien iərmama, nakresien pran səvəi iərməpə, ²² iərmama raməpwtīg ti nautə səvənhi, nəmtihaien nari, neikuəien, noien sə ro naurisien, nəmwəkīien, nini ərəhaien iərmama, nəfiəutəien, narməriien. ²³ Noien ərəha me i kamhəuku pen fwe imwə ia reri iərmama, mamhəier, mamho iərmama rəmkemik ia nəmri Kumwesən.”

Iesu rəkoui irapw nənimwīn ərəha ia prən ouihi səvəi pran Fonisia

24 Iesu rier mæpwæh kwopun næha, mevæn ipaka ti taon næha Taea. Revæn mamaræ ia nimwæ riti, mæpwæh nokeikeien mæ nærmama tuhæukuræn in mæ ramaræ ia kwopun næha. Mætæ ko ripkærkwafæ mhæ ti niræha. 25-26 Nænæ pran riti fwe ikin, sævæhi præn ouihi nænimwin æræha ramaræ iræ. Præn næha ripko mhæ præn Isrel,^a mætæ rinætui fwe ia Fonisia ia tænæ Siria. Næpin riregi mæ Iesu in ia kwopun næha, ruvehe tukwe, minimwi nukurhun mi ia nænimen, mamasæk tegin in mæ, “Tikasitu ia nirak, mækoui irapw iæremhæ ia sæiou præn ouihi.”

27 Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Pwæh nækwærhækwærha hækupwæn mhani nari tipwinraha ræsis. Ræpwæh namasanien mæ takuvehi næveginien sænæi nækwærhækwærha, mæraraki pen i m kuri me.”

28 Miregi præn næha rini pen tukwe in mæ, “Iærimænu, nipærhienien, mætæ kuri me fwe ia ruei tepol, iræha mwi kamhani nimwækmwæki næveginien sænæi nækwærhækwærha.”

29 Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Ti næri næ mæ ikini iamini iræ, ik tikrærig mamevæn. Iæremhæ ruvæier raka ia præn ouihi sæim.”

30 Nænæ præn næha rirærig pen fwe imwæni mætæ sævæhi præn ouihi ramapri amasan ia nimæhan sævæhi. Iæremhæ naraka iræ.

Iesu romasan iæpou riti

31 Iesu ræpwæh kwopun sævæi Taea mevæn ia taon riti næghin næ Saeton, mæpwæh muvehe ia Tekapolis, kwopun taon ten ikin, mæpi simwin pehe ia nui

^a **7:25-26:** Pran næha rægkiari ia nægkiariien sævæi nækur Kris, mamesi pen kastom sævænræha. **7:31:** Mat 15:29-31

asori Kalili. ³² Ia kwopun naha narmama nepwin hauvehi iapou riti sa ripkægkiari mhæ nækwæregin ruvisimw, mhævehi mhævehe ti Iesu, mhæres pen mæ træmrutæ rægîn iræ.

³³ Nænæ Iesu riri raka æpa iapou naha, rouevæn isipwin ti narmama, muvei pen nukwai rægîn ia ruei nækwæregi iapou, mærgavis pen ia rægîn, mirapi narami iapou iræ. ³⁴ Nænæ mækwætæ ia neiai, meiahag æfi, mini pen ti iapou i mæ, “Efata!” Nipwrai nægkiariien naha “Efata,” in i mæ “Ækwag!” ³⁵ Iesu rini iamînhi iræ mine nækwæregi iapou naha rækweg. Rerîn ruvehe ramægkiari amasan.

³⁶ Nænæ Iesu rinise pen æknekîn ti niræha i mæ tuhæpwæh nævisaiuen næfe in rino ia iapou naha. Mætæ næpin rinise æknekîn iræha, hêmæha mhæni mwi. ³⁷ Nænimenraha rier pik ti Iesu. Hæni mæ, “Eh! Narimnari me i iæmæ i ramo rirai raka pam! Narmama sëmæme nækwæreginraha ruvisimw, mine narmama sëmæme hæpkægkiari mhæ, in ramomasan iræha.”

8

Iesu rækwmæni narmama iræha pam fo-taosen

¹ Ia næpin naha narmama hæpik hævehe mwi ti Iesu. Sænæraha næveginien ruvæiwæn. Iesu rækwein narmama me sævænhi hævehe. Rini pen ti niræha i mæ, ² “Rerik rækwæpir ti narmama me i. Hænaræ raka næpin kahar kitaha minraha nænæ sænæraha næveginien ruvæiwæn. ³ Iræha nepwin hæuku pen fwe isipwin. Trini minuæ hæpkani

7:33: Mak 5:23, Luk 4:40, 13:13   **7:34:** Mak 6:41, Jon 11:41

7:36: Mak 1:43-45   **7:37:** Aes 35:5   **8:2:** Mak 6:34-44

mhə nari, iakərhi pen irəha fwe imwənraha, nəmriŋraha tripitəv həmwei ia suatuk.”

⁴ Miregi nərmama me səvənhi həres pen mə, “Kitaha tsəfo irə mhəuvehi sənənraha bred? Samarə ia kwopun nəveginien riwən ikin.”

⁵ Miregi Iesu rəres pen irəha i mə, “Sənəmiaha bred kevə?”

Miregi hənɪ mə, “Sefen.”

⁶ Iesu riŋi nəkwən mə nərmama me nəha sənənraha nəveginien riwən tihəkure ia tiprənə. Irəha həkure, nənə in ruvehi bred me nəha sefen, məfwaki mini vivi Kumwesən tukwe. Nəpɪn rəfwaki pam, maməkwsen bred me, mauvei pen m nərmama me səvənhi mə tuhəpeki pen m nərmama me. Nənə həpeki pen miŋraha.

⁷ Nərmama me səvənhi sənənraha kwopnəti nəmu me nepwɪn mwi fwe ikin. Iesu rəfwaki mini vivi Kumwesən tukwe. Məfwaki pam, mini pen ti nirəha i mə, “Nəmu me i mwi tihəpeki pen miŋraha.” ⁸ Nənə nərmama me pam hani nari tipwɪnraha rəsisi. Həvai pen nɪpərpəri bred mine nəmu me hənəpwəh ramrɪmər rukuər ia tənəripw sefen.

⁹⁻¹⁰ Nərmama me nəha Iesu rəkwməni irəha ipaka fo-taosen. Nəpɪn Iesu rəkwməni pam irəha, rərhi pen irəha kamhəuvən imwənraha me. Kurirə irə rəputə ia nitətə ouihi irəha nərmama me səvənhi mamhəuvən fwe ia kwopun riti nəghɪn nə Talmanuta.

Farisi me hokeikei mə tuhətoni nɪmtətien riti

¹¹ Farisi me həuvehe mamhəres Iesu mə, “Ko iko ro nɪmtətien riti sə ruku pen ia neiai pwəh iahətoni

mhæukuræn mæ ik pærhien Kumwesæn rærhi pehe ik?”

¹² Iesu rîregi, mîregi ræræha fwe imwæ ia rerin, mîni mæ, “Nîmtætien æfo næha nærmama ipwet mîne kabhætui? Iakani nîpærhienien tukumiaha i mæ nærmama ipwet mîne ro iamînhi Kumwesæn træpwæh nuvei penien nîmtætien riti mînraha.”

¹³ Ia næpîn næha Iesu ræpwæh iræha, mæputæ ia nîtætæ ouihi iræha nærmama me sævænhi, mhæier, mamhæuvæn ia nîkare nui.

¹⁴ Nærmama me sævæi Iesu hænenuouenou mæ tuhæuvehi bred. Sænænraha bred kuatia a ia nækwai nîtætæ ouihi. ¹⁵ Nænæ Iesu rævæhag mînraha, mîni mæ, “Tihætui amasan, mamhæsiari tî yis sævæi Farisi me mîne yis sævæi Kig Herot.”

¹⁶ Mîregi nærmama me sævænhi hænamægkiari mînraha me i mæ, “Sænætaha bred riwæn.”

¹⁷ Næpîn Iesu rîregi, rîni pen tî niræha i mæ, “Ræfo hiamægkiari m kimiaha me mæ sænæmiaha bred riwæn? Rosi hiæpkætæ raka mhæ ihi mhæreirei? Rosi kæmkapwæmiaha riskai? ¹⁸ Nænimemiaha næ, mætæ ræfo hiæpkætæ mhæ nari? Nækwæregimiahaha næ, mætæ ræfo hiæpkregi mhæ nari? Rosi rerimiahaha rîpkrhi mhæ ¹⁹ næpîn iakinækwsen bred krirum mækwmæni nærman faef-taosen iræ? Ia næpîn næha kimiaha hiæuvehi tænæripw kevæ rukuær ia nîpærpæri næveginien hænæpwæh ramrîmær?”

Mîregi hæni pen tukwe in mæ, “Twelef.”

²⁰ Nænæ Iesu ræres pen mæ, “Næpîn iakinækwmæni nærmama fo-taosen ia bred sefen, kimiaha

hiəuvehi tənəripw kevə rukuər ia nīpərpəri nəveginien hənəpwəh ramrimər?”

Miregi həni pen tukwe in mə, “Sefen.”

²¹ Nənə Iesu rəres pen irəha i mə, “Hiamreirei ihi?”

Iesu romasan iərmama riti nənimen rifwə

²² Irəha həuvehe ia taon nəha Petsaeta. Nərmama nepwin fwe ikin həiri iərman riti nənimen rifwə mhəuvehe ti Iesu, mhəres Iesu mə Iesu trəmrutə rəgin irə. ²³ Nənə Iesu ruvehi rəgin, miri in rouaraka ia rukwənu. Nənə Iesu rərgəvəsi nənimen məmrutə rəgin irə, məres in i mə, “Ikamətə nari?”

²⁴ Miregi iərmama nəha nənimen rifwə rəti ərari mīni mə, “Ikamətə nərmama me, mətə iapkətə amasan mhə irəha. Iakamətə irəha həmwəhen a ia nei me kamhəvən.”

²⁵ Ro iamīnhi irə Iesu rarə məmri pen mwi rəgin ia nənimen. Iərmama nəha rəməha mətui. Nənə nənimen ruvehe mamasan mətə amasan narim-nari. ²⁶ Nənə Iesu rərhi pen in, mīni mə, “Tikevən atukwatukw fwe imwam, məpwəh nevənien fwe ia rukwənu nəha kriməuku pen ikin.”

Pita rini irapw mə Iesu in Kristo

²⁷ Iesu mīne səvənhi nərmama me həuvən ia rukwənu me ia tənə riti nəghin nə Sisaria Filipae.^a Nəpin kamhəuvən ia suatuk, Iesu rəres pen səvənhi nərmama me i mə, “Nərmama kamhəni iou mə iou sin?”

8:26: Mak 7:36 **a** **8:27:** Kani kwopun nəha mə “Sisaria Filipae,” ti nəri nə mə Sisaria in taon asori riti ia tənə Kig Filip ramərimənu ikin.

28 Miregi hani pen tukwe in ma, “Narmama nepwin kambahani ik ma Jon Paptaes. Nepwin kambahani ik ma Profet Elaeja. Nepwin mwi kambahani ik ma profet kupwan riti savai Kumwesan.”

29 Nana Iesu reres pen iraha ma, “Matə kimiaha hiamani ma iou sin?”

Miregi Pita rini ma, “Ik Kristo.”

30 Nana Iesu rinise pen ti niraha i ma tuhəpwəh niniien ti iarmama riti ma in Kristo.

31 Ia nepin naha rinamahatən iraha ma, “Iou, Iəməti Iərmama, takaməkeikei miregi rərəha ia narimnari me ripik. Nəmə asori me mine pris asori me mine nahatən me savai Loa, iraha tuhəpwəh iou, mhousi əpune iou. Takemhə, nənə, nepin səro kahar irə iakətui mwi.”

32 Iesu rini irapw nəgkiariien naha, ro nukurəniien i. Matə Pita riri raka Iesu ia nikarenraha, minanise pen tukwe in ma, “Tikəpwəh niniien nəgkiariien naha ikani.”

33 Matə Iesu ruvsini, mətoni narmama me savəhi kəhərəx. Nana rinise pen ti Pita i, mini ma, “Setan, evən ia təkutak! Nətərigien səim ripkesi pen mhə nətərigien savai Kumwesan, matə ikamesi pen a nətərigien savai narmama.”

Iərmama sə rakurirə Iesu traməkeikei məvrani nei kamarkuau

34 Iesu rəkwein narmama me pam həuvehe iraha narmama me savəhi. In rini pen ti niraha i ma, “Iərmama sə rokeikei ma truvehe mo iarmama riti səiou, traməkeikei məpwəh nətərigien savəhi, muvehi utə nei kamarkuau

səvənhi, məvrani mukurirə iou. ³⁵ İərmama sə rokeikei mə trəkwtəmhiri nīmīruien səvənhi trarfai irə. Mətə iərmama sə traraka ia nīmīruien səvənhi tukw iou mine nəgkiariien amasan səiou truvehi nīmīruien rerin. ³⁶ Trini minuə iərmama riti ripekti pam narimnari me ia tīprənə i, mo səvənhi i, nənə kurirə ikın remhə marfai ia nīmīruien rerin, noien nəha trəfasitu irə? ³⁷ İərmama truvei pen nəfe mərpwın tai nīmīruien səvənhi? ³⁸ Nərmama ipwet mine noien səvənraha rərəha. Irəha hənəpwəh Kumwesən rəmwhen ia pran riti sə rınəpwəh iərman səvənhi, mamesi pen iərman əpə mwi. Trini minuə iərmama riti rauris ia nəmrınraha ti niniien mə in iərmama riti səiou, rauris mwi ti nəvisaiuen nəgkiariien səiou minraha, iou mwi İəməti İərmama, ia nəpın nəha takuvehe ia niskaiien səvəi tata səiou kimaha nəgelo ikinan me, takauris ti niniien mə iərmama nəha in iərmama riti səiou.”

9

Nipwrai İesu ruvehe mopə

¹ İesu rini pen ti nirəha i mə, “İakani nīpərhienien tukumiaha i mə nərmama nəpwın kamhərer ia kwopun i tuhəpkemhə mhə meste tuhətoni niskaiien səvəi Kumwesən rier pehe irau nītətə sə in ramərimənu irə.”

² Nəpın sikis rukurau, nənə İesu riri əpa Pita mine Jemes mine Jon, həutə parei ia təkuer əpwəmwis riti. Ia kwopun nəha irəhar harətoni ia nənimenrahar nīpwrai İesu ruvehe mopə.

³ Səvənhi tınari ruvehe məpsan mamser pik.

Iərmama sə ramaikuas tɪnari ia tɪprənə i ko rɪpkakuas mhə rəpsan rəmwhen ia tɪnari səvənhi.
 4 Nənə irəhar harətoni Profet Elaeja mine Moses krouier pehe, rouəgkiari irəhar Iesu.

5 Nənə Pita rini pen ti Iesu i mə, “Iahatən, ramasan mə kimrahar iaharuvehe i. Pwəh kimrahar iaharo tənimwə kahar, riti səim, riti səvəi Moses, riti səvəi Profet Elaeja.” 6 (Pita rini iamɪnhi irə ti nəri nə mə irəhar harhekɪr pɪk. Rɪreirei mə trəfni irə.)

7 Nənə nəpuə riti ruvehe muvegi irəha. Nənə reri Kumwesən ruku pen ia nəpuə mɪni mə, “In nəha nərik keikei. Tihətərig in.”

8 Təkwtəkwuni a mwi, Pita, Jemes, mine Jon harəti ərari mharəpwəh nətoniien Moses mine Profet Elaeja, mətə Iesu əpa irəha min.

9 Nəpɪn kamheiwaiu pehe ia təkuə, Iesu rinise pen ti nirəhar i mə, “Nəfe hiarɪnətoni kimirəhar tiharəpwəh niniien ti iərmama riti meste iou, Iəməti Iərmama, iakətui mwi ia nemhəien səiou.” 10 Ro iamɪnhi irə mine harəpwəh nini irapwien nəfe harɪnətoni, mətə kamharəres irəhar me i mə, “Nəfe nɪpwrai nəgkiariien nəha Iesu rɪməni pehe tukutahar i mə in trətui mwi ia nemhəien səvənhi?”

11 Nənə irəhar harəres Iesu mə, “Rəfo nahatən me səvəi Loa kamhəni mə Profet Elaeja traməkeikei mukupwən muvehe?”

12 Miregi Iesu rini pen ti nirəhar i mə, “Nɪpərhiien, Profet Elaeja trukupwən muvehe məmri amasan pam narɪmnari me rəmwhen ia sə fwe kupwən. Mətə rəfo kimərai pen ia Nəkukuə

Ikinan iam̄inhi irə mə iou, Iəməti Iərmama, takaməkeikei m̄iregi rərəha ia narimnari me r̄ip̄ik? Tuho ia nirak rəmwhen ia iou iəmə rərəha riti. ¹³ Mətə iou iakani pehe tukumiaha i mə Profet Elaeja ruvəuvehe raka.^a Nənə nərmama me hesi pen nətərigien səvənraha mho rərəha irə rəmwhen ia Nəkukuə Ikinan rani.”

Iesu rəkoui irapw nən̄imw̄in ərəha ia iəkunouihi riti

¹⁴ Iesu irəha Pita, Jemes, m̄ine Jon hərərig pehe mwi ti nərmama me səvəi Iesu, mhətoni nərmama həp̄ik kamhərer kurkurau ia nərmama me səvəi Iesu. Nahatən me səvəi Loa m̄ine nərmama me kamhəvisə m̄inraha me. ¹⁵ Nəp̄in nərmama me hətə Iesu, həkərinari, mhaiu mhəuvən mhəgkiari pen min.

¹⁶ Nənə Iesu rəres pen irəha i mə, “Kimiaha nahatən me səvəi Loa hiaməgkiari ia nəfe?”

¹⁷ Mətə riti ia nərmama me nəha r̄ini pen tukwe in mə, “Iahatən, iou iakuvehi s̄əiou iəkunouihi muvehe tukw ik. Nən̄imw̄in ərəha riti ramarə irə, mamō rer̄in riwən ko r̄ip̄kəgkiari mhə. ¹⁸ Kwopun pəku s̄əiou iəkunouihi revən ikin, nəp̄in nən̄imw̄in ərəha ruvehi in, ruvehi mouini ia t̄iprənə. Nisəkwan ramaiu ia tərhun. Ramahi rev̄in. N̄ipwran rak̄ink̄in. Iakinəres raka nərmama me s̄əim mə tuhəkoui irapw nən̄imw̄in ərəha nəha, mətə h̄ani mə ko həp̄ko mhə.”

¹⁹ M̄iregi Iesu r̄ini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha nəkur ipwet m̄ine sək̄imiaha nahatət̄əien riwən. Tsarə kitaha miou mesite nəfe nəp̄in? T̄inesən

---

9:13: Mat 11:14   **a** **9:13:** Iesu rani Jon Paptaes.

mine iakapwis kimiaha? Kimiaha tihəuvən mhəuvehi iəkunouihī nəha mhəuvehi mhəuvehe.”

²⁰ Nənə irəha həuvən mhəuvehi in mhəuvehe ti Iesu. Nəpīn nənīmwin ərəha rətə Iesu, təkwtəkwuni a ro iəkunouihī rīmwei ia tīprənə, məkəkəkīr, məsəkwasəkwi. Nīsəkwan ramaiu ia tərhun.

²¹ Nənə Iesu rəres pen səvənhi tata i mə, “Iəkunouihī i ruvehi nemhəien i nuk kevə?”

Miregi səvənhi tata rīni mə, “Nemhəien i rīməuvehi ia nouihien səvənhi. ²² Nəpīn rīpīk nənīmwin ərəha i ro iəkunouihī rīmwei pen ia napw uə ia nui mə tremhə. Mətə mə ikukurən noien nari riti, tikapi tukumrau, masitu ia kīmrau.”

²³ Miregi Iesu rīni pen tukwe in mə, “Rəfo ikini nəgkīriien nəha mətə mə ikukurən noien? Trini minuə iərmama riti rahatətə pərhiēn ia nirak, iakukurən noien narimnari me pam min.”

²⁴ Nənə təkwtəkwuni a mwi tata səvəi iəkunouihī nəha rasək əpwəmwīs, mīni mə, “Iakahatətə ia niram, mətə nahatətəien səiou rīpkīskai mhə. Tik-asitu ia nirak!”

²⁵ Ia nəpīn nəha nərmama həpīk kamhaiu mamhəuvehe. Nəpīn Iesu rətoni irəha, rīnise pen ti nənīmwin ərəha, mīni mə, “Ik nənīmwin ərəha sə ikamo iərmama tərhun ruvisimw mine nəkwəregīn ruvisimw, iou iakani pehe tukw ik i mə tikier ia iəkunouihī i məpwəh nuvnimwə peheien mwi irə.”

²⁶ Nənə nənīmwin ərəha rīkiukiu pīk ia iəkunouihī, məkwein əpwəmwīs, mier. Mətə

nīpwrai iākunouihi nāha ruvehe mēprouēpou pam. Ro pen nārmama hēpik hēni mā, “Eh, ruvamhē!”
 27 Mētē Iesu ruvehi rēgin, mīvi utā, rērer.

28 Kurirē irē Iesu revēn muvniwā ia nēkwai niwā. Nēpin nārmama me sāvēnhi me irēha min ēpa, hēres pen in mā, “Rēfo kīmaha iahēreirei nēkoui irapwien nēniwāin ērēha nēha?”

29 Mīrēgi Iesu rini pen tī nirēha i mā, “Nēniwāin ērēha sē ro me iamīnha irē, nari riti riwēn ko rēkoui irapw irēha, mētē nēfwakiien ēpa.”

Iesu rini irapw mwi mā in tremhā

30 Irēha hēpwēh kwopun nēha mhēuvēn mhēpi simwāin ia tēnē Kalili. Iesu rīpkokeikei mhē mā nārmama tuhēukurēn kwopun me nēha ramarē ikin, 31 tī nēri nē mā ramahātēn nārmama me sāvēnhi, mamīni pen tī nirēha i mā, “Tripkō mhē tui kuvei pen iou, Iēmēti Iērmama, ia rēgi nārmama. Irēha tuhousi ēpune iou. Takemhē, nēnē, nēpin sēro kahar irē iakētui mwi ia nemhēien sēiou.”
 32 Mētē nārmama me sāvēnhi hēreirei nīpwrai nēgkiariien i in rani. Hēhekīr tī nēresien in.

Iērmama rasori mēpi raka

33 Irēha hēuvehe ia Kapaneam. Nēpin hēuvniwā ia nēkwai niwā riti, Iesu rēres pen nārmama me sāvēnhi mā, “Samēuvehe kīmīaha hiamēgkiari ia nēfe?” 34 Mētē irēha hēpwēh nēgkiariien, tī nēri nē mā kamhēuvehe mamhēgkiari mā sin ia nirēha in rasori.

35 Nēnē Iesu rēkure, mēkwein nārmama sāvēnhi twelef hēuvehe. Rini pen tī nirēha i mā, “Iērmama

sə rokeikei mə trakupwən ia nərmama me pam, traməkeikei muvehe mukurirə, mamō in iərmama sə ramo tukwini nari m nərmama me pam.”

³⁶ Nənə Iesu ruvehi iəkunouihi riti mərpiw iə kurkwān ia nīrəha, mərəhi utə, marə mīni pen mwi tī nīrəha i mə, ³⁷ “Iərmama sə trəsevər ia rerin tī iəkunouihi riti sə ro iamīnhi ia nəghik rəmwhen mə raməsevər mwi ia rerin tukwe iou. Iərmama sə raməsevər ia rerin tukw iou rəmwhen mə raməsevər mwi ia rerin tī Kumwesən sə rinərhi pehe iou iakuvehe.”

³⁸ Jon rini pen tī Iesu i mə, “Iahatən, kimaha iahətoni iərmama riti raməkoui irapw nəremhə me ia nəghim. Iahaməmwur mə tahənise in tī nəri nə mə ripko mhə in kimaha riti.”

³⁹ Mətə Iesu rini mə, “Kimiaha tihəpwəh nīniseien in. Iərmama sə ramo nīmtətien ia nəghik, ko rəpwəh nīni ərəha akwauakwien iou. ⁴⁰ Iərmama sə rəpwəh nīni ərəhaien kitaha in kitaha riti. ⁴¹ Iakani nīpərhiēnien tukumiaha i. Kimiaha nə nərmama me səiou, iou Kristo. Trini mīnuə iərmama riti ruvei pehe nui m kimiaha ia nəghik mə tihənīmwi, in traməkeikei muvehi nərəkuiēn səvənhi.”

Tikətui amasan tī nahatətəien səim

⁴² “Nəkwerhakwərha me i səməme kamhahatətə ia nīrak, trini mīnuə iərmama riti ro riti rīmwei ia nərəhaiēn, Kumwesən trərpwīn noien ərəha səvənhi. Iərmama nəha triregi rərəha məpi raka kərihi pen kəruətərei asori ia nīpətəkinuan kosə

9:37: Mat 10:40   **9:38:** Nam 11:27-29   **9:39:** 1Kor 12:3

9:40: Mat 12:30, Luk 11:23   **9:41:** Mat 10:42

irapw i ia təmwei təsi. ⁴³ Mə rəgim ramo ikamwei ia nərəhaien, tikərai raka. Mə rəgim rīpīp mətə ikuvehi nimiruien, ramasan pīk tukw ik. Rərəha mə rəgim kəru mətə tikevən fwe ia kwopun napw asori rauək rerin ikin. ⁴⁴⁻⁴⁵ Mə nisum ramo ikamwei ia nərəhaien, tikərai raka. Mə nisum rīpīp mətə ikuvehi nimiruien, ramasan pīk tukw ik. Rərəha mə nisum mi kəru mətə tukərarki pen ik ia kwopun napw asori rauək rerin ikin. ⁴⁶⁻⁴⁷ Mə nənimmem ramo ikamwei ia nərəhaien, tikukumwiri raka. Mə nənimmem kuatia a mətə ikuvnimwə pen ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə, ramasan pīk tukw ik. Rərəha mə nənimmem kəru, mətə tukərarki pen ik ia kwopun napw asori rauək ikin. ⁴⁸ Ia kwopun nəha ‘irər səməme hamani irəha həpwəh nemhəien.

Napw rəpwəh nīfwəien.’

⁴⁹ Napw trətəgətəg pen ia nərmama me pam rəmwhen ia sol sə kamətəgi pen ia nəveginien.

⁵⁰ Sol in nari amasan. Mətə trini minuə sol nəsienien səvənhi ruvəiwən, tihəfo mho rəsien mwi? Pwəh sol raməmak pen ia rerimīaha. Nənə hiamarə ia nəmərinuien.”

10

Iesu rahatən mə iərman mine pran trouəpwəh nəpwəhien irau me

¹ Iesu rəpwəh kwopun nəha mevən ia tənə Jutia fwe ia nīkare nui aris Jotan pen. Nərmama həpīk həuvehe mwi mhousəsimwīn pen irəha me tukwe. In rahatən irəha rosi sə ramo ia nəpīn me.

9:43: Mat 5:30

9:46-47: Mat 5:29

9:50: Mat 5:13, Luk

14:34, Kol 4:6

² Nənə Farisi me nepwīn həuvehe mhəres pen nari riti min mə tuhəregi ro Iesu mə trəfni irə. Irəha həni mə, “Ratukwatukw ia Loa səkitaha mə ko iərman riti rəpwəh səvənhi pran uə rekəm?”

³ Miregi Iesu rəres pen irəha i mə, “Nəfe nəgkiariien Moses rīməni pehe tukumiaha i fwe kupwən?”

⁴ Miregi həni mə “Moses rīnəsəni mə iərman riti rukurən nīraiien nīmwai nəkukuə m pran səvənhi rani mə in rīnəpwəh in, nənə mərhi pen i ramevən.”

⁵ Mətə Iesu rīni pen ti nīrəha i mə, “Moses rīmərāi nəgkiariien nəha m kīmiaha ti nəri nə mə kəmkapwəmiaha riskai. ⁶ Mətə Nəkukuə Ikinan rīni mə fwe ia nukune narəien, ‘Kumwesən rīno iərmama kəru riti iərman riti pran.’ ⁷ ‘Ro iamīnhi irə iərman traraka ia tata mīne mama səvənhi mevən rouarə pəri irau pran səvənhi, nənə ⁸ irau trouvehe rouəmwhen ia nīpwrai iərmama kua-tia.’ Nəgkiariien nəha rīni mə iərman mīne pran səvənhi krouəpwəh ihi noien iərmama kəru i, mətə krouvəuvehe rouəmwhen ia nīpwrai iərmama kua-tia. ⁹ Ti nəri nə mə Kumwesən rīrīpīn iərman mīne pran səvənhi iamīnhi irə, ro pen rīpkatukwatukw mhə mə iərman trəpwəh səvənhi pran, mətəfi narəien səvənrau.” ¹⁰ Nəpīn Iesu mīne nərmama me səvənhi həuvnimwə mwi ia nəkwai nīmwə, irəha həres mwi nəgkiariien i min. ¹¹ Nənə Iesu rīni pen ti nīrəha i mə, “Iərman sə rəpwəh pran səvənhi miri prən əpə riti mwi ramo noien ərəha ia səvənhi pran. Prən nəha in ramiri rīpko mhə

10:4: Dut 24:1-4, Mat 5:31   **10:5:** Jen 1:27, 5:2   **10:7:** Jen 2:24, Efes 5:31   **10:11:** Mat 5:32

pran atukwatukw səvənhi. ¹² Rəmwhen a mwi pran sə rəpwəh səvənhi iərman mesi pen iərman əpə riti mwi ramo noien ərəha ia səvənhi iərman. Iərman nəha in ramesi pen rīpko mhə iərman atukwatukw səvənhi.”

Iesu rəkwein amasan ia nəkwərhakwərha

¹³ Nəpīn riti nərmama me kamhəuvehi nəkwərhakwərha me səvənraha, mamhəuvehe ti Iesu mə trapi irəha. Nənə nərmama me səvəi Iesu hənise irəha. ¹⁴ Mətə nəpīn Iesu rətoni, niemaha rəpi. In rīni pen ti nirəha i mə, “Pwəh nəkwərhakwərha me həuvehe tukw iou. Tihəpwəh nīniseien irəha. Nītətə sə Kumwesən ramərimənu irə səvəi nərmama səməme həmwhen ia nəkwərhakwərha me i. ¹⁵ Iakani nīpərhiēnien tukumiaha i mə iərmama traməkeikei mo rəmwhen ia iəkunouihi, muvehi nītətə sə Kumwesən ramərimənu irə. Mə rīpko mhə trīpkuvnimwə mhə ia nītətə nəha ia nəpīn riti.” ¹⁶ Nənə Iesu rərəhi pehe nəkwərhakwərha me, məmruṭə rəgīn mi ia nirəha, məkwein amasan ia nirəha.

Iərmama riti səvənhi nautə rasori rokeikei mə truvehi nīmīruien rerīn

¹⁷ Iesu rīnamesi pen mwi suatuk səvənhi mamevən. Nənə iərmama riti raiu muvehe mīnimwi nukurhun mi ia nənimen, məres pen in i mə, “Iahatən, ik iəmə amasan. Nəfe noien takaməkeikei mo mə takuvehi nīmīruien rerīn?”

¹⁸ Miregi Iesu rīni pen tukwe in mə, “Rəfo ikini mə iou iəmə amasan? Iərmama amasan riti riwən. Kumwesən əpa in ramasan. ¹⁹ Ik

ikuvækuræn raka loa me sævai Kumwesæn. In rini mæ, “Tikæpwæh nousi æpuneien iærmama, mæpwæh nakresien pran, mæpwæh nakresien, mæpwæh neikuæien, mæpwæh neikuæien mæ tikakres. Tikamækeikei misiai sæim tata mine mama.’ ”

²⁰ Miregi iærmama naha rini pen ti Iesu i mæ, “Iahatæn, loa me pam i iakesi pen fwe ia nouihien sæiou meste pehe ipwet mine.”

²¹ Iesu rætæ iærmama naha, rerin rokeikei in. Ro iaminihi iræ rini pen tukwe in mæ, “Nari kuatia raræ ikæpwæh ihi noien. Evæn, mæmri pen næmri nari ia sæim narimnari me. Næpin kuvehi nanimen, tikuvehi mane, muvei pen m nærmama nautæ sævænraha riwæn. Nænæ sæim nautæ triþik fwe ia neiai. Næpin ikino pam, ikuvehe mukuriræ iou.”

²² Næpin iærmama naha riregi nægkiariien naha, nanimen risiu. Ræpwæh Iesu mamevæn. Rerin ræpou ti næri næ mæ nautæ sævænhirasori.

²³ Ia næpin naha Iesu ræti ærari mætoni nærmama me sævænhir, mini pen ti niræha i mæ, “Ræknekïn ti nærmama nautæ sævænraha rasori mæ tuhæuvnimwæ ia nitætæ sæ Kumwesæn ramærimænu iræ.”

²⁴ Nærmama me sævai Iesu hærkæri asori nari ia nægkiariien sævænhir. Mætæ Iesu rini pen mwi ti niræha i mæ, “Nækwærhakwærho sæiou me, ræknekïn ti nuvnimwæien ia nitætæ sæ Kumwesæn ramærimænu iræ. ²⁵ Iærmama nautæ sævænhir rasori ræknekïn tukwe in mæ truvnimwæ ia nitætæ sæ Kumwesæn ramærimænu iræ. Ræknekïn mæpi raka nærimiru naha kamel rasu pen ia ruei nitel mier.”

²⁶ Næpin nærmama me sævai Iesu hæregi nægkiariien sævænhir, nanimenraha rier. Kamhæres

irəha me i mə, “Mə rəknekɪn iamɪnhi, nisimə nəha ko həuvehi nimiruien?”

²⁷ Iesu rətə irəha mɪni mə, “Nəri nəha rəknekɪn iərmama ko rɪpko mhə, mətə Kumwesən rukurən noien. Narimnari me pam rɪmərɪ tɪ Kumwesən.”

²⁸ Ia nəpɪn nəha Pita rɪskəmter mɪni pen tɪ Iesu i mə, “Ətə ro. Kɪmaha iahənəpwəh pam narimnari me səkimaha mamhəkurirə ik.”

²⁹ Miregi Iesu rɪni mə, “Iakani nɪpərhiɛnien tukumiaha i mə nərmama me səməmə hənəpwəh narimnari me səvənraha tukwe iou mə tuhəuvən mhəvisau irapw nəgkiariien amasan səiou, irəha pam tuhəuvehi tain. Trɪni mɪnuə iərmama riti rəpwəh nimwə me, uə piəvni me, uə kɪtiriməni me, uə mama mɪne tata səvənhi, uə nəkwərhakwərha me səvənhi, uə tɪprənə səvənhi, ³⁰ ia nɪtətə ipwet mɪne truvehi mwi tain hantret, nimwə me, mɪne piəvni me, mɪne kɪtiriməni me, mɪne mama me, mɪne nəkwərhakwərha me, mɪne tɪprənə. Tukəmwəki mwi in, ko nəmisəien min tɪ nəgkiariien amasan səiou. Nənə ia nɪtətə fwe truvehe in truvehi nimiruien rerɪn. ³¹ Mətə nərmama həpɪk səməmə kamhəkupwən tuhəkurirə. Nənə səməmə kamhəkurirə tuhəkupwən.”

Iesu rɪni irapw mwi mə tremhə

³² Irəha kamhesi pen suatuk mamhəutə pen fwe ia Jerusalem. Iesu rakupwən irəha kamhəkurirə. Səvənhi nərmama me hərkərinari. Nərmama səməmə kamhəkurirə ia nɪrəha kamhəhekɪr. Iesu riri raka əpa nərmama səvənhi twelef mɪnani pen tɪ nɪrəha i nəfe tuho irə, ³³ mɪni mə, “Hətə ro,

kɪtaha saməutə mamhəuvən fwe ia Jerusalem. Ia kwopun nəha tukuvei pen iou, Iəməti Iərmama, ia rəgi pris asori me mine nahatən me səvəi Loa. Irəha tuhəni mə takaməkeikei memhə. Tuhəuvei pen iou ia rəgi nərməpə rɪpko mhə irəha nəkur Isrel. ³⁴ Irəha tuharis əkenhɪn ia nirak, mhərgəvəsi iou, mhərisi iou, mhousi əpune iou. Ia nəpɪn sə ro kahar irə takətui mwi ia nemhəien səiou.”

Jemes mine Jon krouəres pen nari riti m Iesu

³⁵ Jemes mine Jon, tɪni Sepeti mi, irau krouvehe tɪ Iesu rouni pen tukwe in mə, “Iahatən, kɪmrau tarouəres ik ia nari riti. Iarouokeikei mə tikəsəni kɪmrau.”

³⁶ Miregi Iesu rɪni mə, “Nəfe irouokeikei mə tako m kɪmirau?”

³⁷ Miregi krouni mə, “Əseni kɪmrau pwəh riti rəkure ia nɪkarem mwatuk riti ia nɪkarem mour nəpɪn tikuvehi nasoriien səim, mamərimənu ia nərmama.”

³⁸ Mətə Iesu rɪni pen tɪ nirau i mə, “Kɪmirau irouereirei nəfe nari irouəres i. Ko kɪmirau irouənɪmwi kap i iou takənɪmwi? Uə ko kakiətənɪmw mwi kɪmirau ia paptəes i sə tukakiətənɪmw iou irə?”

³⁹ Miregi krouni mə, “Kɪmrau iarouəmwhen.”

Miregi Iesu rɪni pen tɪ nirau i mə, “Kap i iou takənɪmwi, kɪmirau mwi tirouənɪmwi. Tukakiətənɪmw kɪmirau mwi ia paptəes i tukakiətənɪmw iou irə. ⁴⁰ Mətə iou ko iakəpwəh nəseniien kɪmirau irouəkure riti ia nɪkarek mwatuk riti ia nɪkarek mour. Mətə kwopun

nəha səvəi iərmama mi nəha kımərfi raka irau mə trouəkure fwe ikin.”

⁴¹ Nəpın ten mwi nərmama me səvəi Iesu həregi nəresien nəha səvəi Jemes mine Jon, niemaha rəpi irəha. ⁴² Ro iamınhi irə Iesu rəkwein irəha həuvehe. Rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha hiəuvəukurən raka noien səvəi nərmama rıpkə mhə irəha nəkur Isrel. Nəmə asori me səvənraha sə kəmhərimənu ia nirəha, kəmhəfiəutə irəha, məmho nərmama kəmhə nəkwənraha. ⁴³ Mətə kimiaha tihəpwəh noien iamınha irə ia kimiaha me. Trini minuə kimiaha riti rokeikei mə truvehe masori ia kimiaha, in traməkeikei muvehe mo iərmama sə ramo tukwini nari m kimiaha. ⁴⁴ Trini minuə kimiaha riti rokeikei mə trasori makupwən ia kimiaha, in traməkeikei muvehe mo iərmama sə ramo auər a wok səkimiaha pam. ⁴⁵ Kimiaha tiho rəmwhen a ia nirak. Iou, Iəməti Iərmama, iapkuvehe mhə mə nərmama tuho tukwini nari miou, mətə iakuvehe mə tako tukwini nari minraha, muvei pen nimiruien səiou trərəku suatuk ti nifi rakaien nari ia nərmama həpik.”

Iesu romasan nəmri iərmama riti nəghin nə Partimeas

⁴⁶ Iesu mine nərmama me səvənhi həuvehe mhəpirapw ia taon nəha Jeriko. Nəpın həier, nərmama həpik kəmhəkurirə in. Partimeas, tini Timeas, raməkure ia nıkare suatuk mamase mane m nərmama. Partimeas nənimen rifwə. ⁴⁷ Nəpın rıregi mə Iesu iəmə Nasaret rinauvehe, rinaməkwein əpwəmwis, minamini mə, “Iesu, kwənəkwus səvəi Kig Tevit! Api tukw iou!”

10:42: Luk 22:25-26   **10:43:** Mat 23:11, Mak 9:35   **10:45:** 1Tim 2:5-6   **10:47:** Mat 9:27, 15:22

⁴⁸ Nærmama hæpik hænise pen tukwe in, mhæni mæ, “Afafa, mæpwæh nægkiariien!”

Mætə Partimeas raripin mamækwein æpwæmwis mwi, mamini mæ, “Iesu, kwænækwus sævai Kig Tevit! Api tukw iou!”

⁴⁹ Ia næpin næha Iesu rærer, mini pen ti niræha i mæ, “Hækwein iærmama næha ruvehe.”

Iræha hækwein iærmama sæ nænimen rifwæ, mhæni pen tukwe in mæ, “Agiæn, miskæmter! Iesu ramækwein ik mæ tikevæn tukwe.” ⁵⁰ Nænæ iærmama næha nænimen rifwæ ruvehi raka sævænhî karkahu æpwæmwis mæpwæh, miskæmter akwauakw, mevæn ti Iesu.

⁵¹ Nænæ Iesu rini pen tukwe in mæ, “Ikokeikei mæ tako næfe mik?”

Miregi iærmama næha nænimen rifwæ rini pen tukwe in mæ, “Iahatæn, iakokeikei mæ nænimek trætui pwæh iakætə nari.”

⁵² Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Ramasan. Ikukuræn nevænien. Nahatətəien səim rinomasan raka nænimem.” Nænæ tækwatkwuni næha nænimen rinamasan minətə nari. Nænæ Iesu ramesi suatuk mamevæn, iærmama næha rukurirə i.

11

Iesu rapirapw fwe Jerusalem nærmama hamægnægini in

¹ Iræha hæuvæn ipaka ti Jerusalem, mhæier pen ia Tækuær Olif^a ia kwopun næha ipaka ti rukwænu mi næha Petfas mine Petani. Ia næpin næha Iesu rærhî pen iærmama kæru sævænhî, ² mini pen ti nirau i mæ, “Kimirau tirouevæn fwe ia rukwænu

---

10:52: Mak 5:34   **a** **11:1:** Olif, in nei riti. Rutə pik ia tækuær næha.

nəha samarəti pen i. Nəpɪn tirouapirapw fwe ikɪn, tirouətə kwəti togki riti kɪnəkwi tərini, iərmama rɪpkəkure raka mhə irə. Tiroufi raka nari irə, rouəsigi rouvehe. ³ Trɪni minuə iərmama riti rəres kɪmirau i mə, ‘Rəfo iroufi raka nari ia kwəti togki?’ tirouni pen mə, ‘Iərimənu səkɪtaha raməres kwəti togki i, mətə trɪpkəpwəmwis mhə trərhi pehe mwi i.’ ” ⁴ Ia nəpɪn nəha krauevən rouətoni kwəti togki nəha kɪnəkwi tərini pen ipaka ti kwəruə ia nimwə riti ramərer ia suatuk. Nəpɪn kroufi raka nari irə, ⁵ nərmama nepwɪn səməme kamhərer ipaka ti nirau ia kwopun nəha həni mə, “Rəfo iroufi raka nari ia kwəti togki?” ⁶ Mətə krouni pen nəfe Iesu rɪməni pen ti nirau i. Nəpɪn nərmama me nəha həregi, həseni irau krouevən. ⁷ Irau krouəsigi kwəti togki nəha rouvehe ti Iesu, rouəpənə pen karkahu əpwəmwis mi səvənrau ia təkuren. Nənə Iesu rəkure irə. ⁸ Nərmama həpɪk həpənə karkahu əpwəmwis me səvənraha ia suatuk. Nərmama nepwɪn mwi həpənə pen nimwai nei me sə hənərai ia nimei nari. ⁹ Nərmama səməme kamhəkupwən mɪne səməme kamhəkurirə ia Iesu, kamhəkwein əpwəmwis, mamhəni mə,

“Səgnəgini Kumwesən!

Səkwein amasan ia iərmama i rauvehe ia nəghi Iərimənu səkɪtaha!

¹⁰ Səkwein amasan ia kig i rauvehe mə truvehi təmwhəki kaha səkɪtaha Kig Tevit mərimənu ia kɪtaha!

Kəgnəgini Kumwesən ia neiai irənhə anan!”

¹¹ Nənə Iesu ruvnimwə ia Jerusalem, mevən ia nimwə səvəi Kumwesən, maməspau narimnari me fwe ikɪn. Mətə raməruarəv ro pen Iesu rəpwəh

mīrəriḡ mevən fwe ia Petani irəha twelef nərmama me səvənhi.

Iesu rini pen ti nei riti mə trīpkukua mhə mwi

¹² Rakwakwi irə irəha həier ia Petani. Iesu rireḡi nukumhə rinahi. ¹³ Rəti pen mətoni niemis^b riti ramərer. Nīmwan rīpik. Iesu revən mə trətə mə nukwan fwe ikin uə riwən. Revən ipaka tukwe, mətə nīmwan me a. Nukwan riwən ti nəri nə mə rīpko mhə nəpīn atukwatukw sə nei nəha trukua irə. ¹⁴ Ro iamīnhi irə Iesu rini pen ti nei nəha mə, “Iərmama riti trəpwəh mwi nəniien nukwam ia nəpīn riti.” Nəpīn Iesu rini nəḡkiariien nəha, nərmama me səvənhi həreḡi.

Iesu rəkoui irapw nərmama me ia nimwə səvəi Kumwesən

¹⁵ Iesu mine nərmama me səvənhi həier pehe ia Jerusalem. Nənə Iesu revən ia nimwə səvəi Kumwesən, mīnaməkoui irapw nərmama me səməme kamhəmri pen nəmri nari ia narimnari me mine səməme kamhəuvehi nəmri narimnari me.^c Rəvsini tepol me səvəi nərmama me kamhəvriwei mane me. Rəvsini jea me səvəi nərmama səməme kauvehi nəmri menu me ti nirəha, ¹⁶ mīnise pen ti nərmama mə tuhəpwəh nuvehien narimnari me mhəpi simwīn ia kwopun nəha nimwə səvəi Kumwesən ramərer ikin. ¹⁷ Nənə Iesu rinamahatən irəha mə, “Kīmərai pen ia Nəkukua Ikinan mə, “Tukani nimwə səiου

11:13: Luk13:6 **b** **11:13:** Fiktri **11:14:** Mak11:20 **c** **11:15:** Nərmama ia maket nəha kamhəmri pen nəmri nari ia narimnari me səvəi nəfwakiien.

mə nimwəfwaki səvəi nərmama me ia tənəmtənə me.’
Mətə kīmiaha hiəno ruvəuvehe kwopun sə rakres me kamhərkwafə ikin.”

¹⁸ Nəpin pris asori me mine nahatən me səvəi Loa həregi nəgkiariien səvəi Iesu, kənamhətui su-atuk mə tuhousi əpune. Irəha kamhəhekir Iesu ti nəri nə mə nərmama me pam nənimenraha rier ti nahatənien səvənhi.

¹⁹ Nənə nəruarəv irə Iesu mine nərmama me səvənhi haraka ia Jerusalem, mamhəuvən.

²⁰ Rakwakwi irə ia nəpnəpin irəha həukurau ia kwopun niemis ramərer ikin, mhətə mə nei nəha ruvəmhiə fwe irənhə meste nuan me inhəripw.
²¹ Nənə Pita rerin rirhi nəgkiariien səvəi Iesu. Rini pen tukwe in mə, “Iahatən, ətə ro nei nəha ikinəkwein ərəha irə, ruvehe muvīmhiə pam.”

²² Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Tihahatətə ia Kumwesən. ²³ Iakani nīpərhienien tukumiaha i trini minuə iərmama riti rini pen ti təkue i mə, ‘Təkue i, tiko mier mivə pen fwe ia təsi,’ mə nətərigien səvəi iərmama nəha rəpwəh nəmkiamkiien, mətə rahatətə əknekin ia nəfe riməni mə tro, Kumwesən tro nəkwan. ²⁴ Ro iamīnhi irə iakani nīpərhienien tukumiaha i mə nəpin tihəfwaki, nəfe nəghin tihəres i, tihahatətə mə hiəuvəuvehi raka, nənə Kumwesən truvei pehe m kīmiaha. ²⁵⁻²⁶ Nənə nəpin tihərer mhəfwaki, trini minuə iərmama riti rino noien ərəha ia kīmiaha, tihenouenou i. Tiho iamīnhi irə mə Tata

səkimiaha ia neiai in mwi trenouenou noien ərəha me səkimiaha.”

Nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kamhəres mə sin rəsəni wok sə Iesu ramo

²⁷ Irəha həuvehe mwi ia Jerusalem. Nəpən Iesu ramavən ia kwopun nimwə səvəi Kumwesən ramərer ikin, pris asori me mīne nahatən me səvəi Loa mīne nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həuvehe tukwe, ²⁸ mhəres pen in mə, “Ikamo narimnari me i ia nəkwai sin, uə sin rəsəni ik mə tiko narimnari me i?”

²⁹ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iou mwi takəres kimiaha nəresien riti. Trini minuə hiəni atukwatukw tukw iou i, takini pehe tukumiaha i mə iakamo narimnari me i ia nəkwai sin. ³⁰ Tiho mhəni ro tukw iou i mə fwe kupwən, sin rərhi pehe Jon mə tro paptas ia nərmama, Kumwesən uə iərmama riti?”

³¹ Nənə irəha həgkiari pəri, mamhəni mə, “Tsəfni irə i? Tuko səni mə Kumwesən rərhi pehe Jon mə tro paptas ia nərmama, Iesu trini pehe mə, ‘Ro iamīnhi irə rəfo hiəpwəh niniien nīpərhiēnien ia nəgkiariien səvəi Jon?’ ³² Mətə ko səni mə iərmama riti rərhi pehe Jon uə?” Mətə irəha həhekir ti niniien iamīnha irə ti nəri nə mə nərmama me hahatətə ia Jon mə in profet pərhiēn riti.

³³ Ro pen həni pen ti Iesu i mə, “Kimaha iahəreirei.”

Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iou mwi ko iakəpwəh niniien tukumiaha i mə iakamo narimnari me i ia nəkwai sin.”

12

Iesu rusipekin ia nāmə ɛrəha me nepwɪn səmame kamhətui ti nimeɪ krep riti

¹ Ia nəpɪn nəha Iesu rinaməgkiari mɪnraha mɪnani nusipekɪnien me, mɪnani mə, “Iəmə asori riti rəpwei nəkwus nəha krep ia nəmhien səvənhi, mukurei pen nəpai rukurau kurau irə, muəsi kəpwier mo nəkwən sə tukeivə testesi tɪpwei krep ikɪn ti nuvehien nisen, mo mwi nəpai rəpwəmwi s mutə tukətui ti krep ikɪn. Nəpɪn ro sampam irə, rəsəni nərmama nepwɪn həuvehe mhətui ti nimeɪ krep səvənhi. Irəha tuhəmhu ikɪn, mhesi kwənkwai krep, mhəuai, mhəuvei pen nɪpərin m iəmə asori. Iəmə asori rəmri pen nimeɪ krep səvənhi ia rəgɪnraha, mier mevən ia tənə əpə iti.

² Nəpɪn kwənkwai krep rɪmruə, iəmə asori rərhi pen iərmama riti sə ramo tukwini nari mɪn revən mətə nāmə kamhətui ti nimeɪ krep səvənhi. In rokeikei mə tuhəuvei pen kwənkwai krep nepwɪn səpwəni mɪn. ³ Mətə irəha həkwtəmhiri iəmə nəha, mhousi, mhərhi pen i ramevən, mhəpwəh nuvei penien nari riti mɪn. ⁴ Iəmə asori rərari, mərhi pen iərmama riti mwi sə ramo tukwini nari mɪn revən. Nənə irəha housi kənkəpwə, mho naurisien mɪn.

⁵ Iəmə asori rərari mərhi pen riti mwi revən. Nənə irəha housi əpune. Irəha ho noien nəha ia nepwɪn mwi həpik. Həuəsi nepwɪn, mhousi əpune nepwɪn.

⁶ Nənə nərmama me nəha kamho tukwini nari m iəmə asori həuvəiwən pam, mətə tɪni anan kuatia sə rokeikei pɪk. Iəmə asori rərhi pen i ti nāmə kamhətui ti krep, mɪni mə, ‘Irəha tuhəsiai nərik.’

⁷ Mætə nəpɪn nəmə kamhətui tɪ krep hətɔni tini iəmə asori, həni pen tɪ nirəha me i mə, ‘Kwa tini iəmə asori nəha. Nəpɪn tata səvənhi tremhə, nimeɪ krep i ruvehe mo səvənhi. Pwəh sousi əpune nənə nimeɪ krep səvənhi truvehe mo səkɪtaha i.’ ⁸ Nənə irəha həkwtəmhiri, mhousi əpune, mhərarki irapw ia tanirua.

⁹ Iəmə asori səvəi nimeɪ krep, trəfo nəha? Truvehe mousi əpune nəmə me nəha məseni pen nimeɪ krep səvənhi ia rəgi nərməpə. ¹⁰ Rosi kɪmiaha hiəpkəvsini raka mhə nəgkiariien i ia Nəkukuə Ikinan uə?

‘Kəruətərei nəha nəmə kamhəuvrhəkin nimwə hənua rərəha, mhəpwəh,
təkwtəkɔuni nəha ruvəuvehe mɪno
kəruətərei sə rəpi raka pam kəruətərei
me,
məkwtəmhiri əknekɪn pam nimwə.

¹¹ Iərimənu səkɪtaha rɪno nəri i, sətɔni nəmrɪtaha rier tukwe.’ ”

¹² Nənə nəmə asori me hənua tuhəkwtəmhiri Iesu, tɪ nəri nə mə həregi mə in rini nusipekɪnien nəha muəsi irəha i, mətə hənhekɪr nərmama, mhəpwəh Iesu, mamhəuvən.

Ratukwatukw mə iərmama trərəku takis revən tɪ Kig Sisa uə rekəm?

¹³ Nəmə asori me səvəi nəkur Isrel hokeikei mə tuhəkwtəmhiri Iesu. Ro pen hərhi pen Farisi me nepwɪn mɪne nərmama nepwɪn səvəi Kig Herot mə tuhəuvən mhəres Iesu narimnari me nepwɪn, mho in rəfwəkour ia nəgkiariien səvənhi. ¹⁴⁻¹⁵ Nənə irəha həuvehe mhəni pen tɪ Iesu i mə, “Iahatən,

iahəukurən mə ik iəmə sə ikani nīpərhiēnien. Ikəpwəh nehekiriēn nərmama. Nəmə asori uə nəmə auər a ikahatən rəmnəmwhēn a ti nīrəha, mahatən atukwatukw suatuk sə Kumwēsən rokeikei mə nərmama tuhesi pen. Tiko mīni ro tukumaha i mə ratukwatukw ia Loa səkītaha mə tahəuvehi pen nəmri takis m Kig Sisa uə rekəm?”

Mətə Iesu ruvəukurən raka rərīnraha mə hokeikei mə in trəfwəkour ia nəgkiariēn səvənhi. Nənə rīni pen ti nīrəha i mə, “Rəfo hiameipweipwi iou iamīnhi irə? Həuvehi silin riti mhəuvehi mhəuvehe pwəh iakətə ro.” ¹⁶ Nənə irəha həuvei pen silin riti min. Nənə Iesu rəres pen mə, “Nənīmwi iərmama sin i ia silin? Nənə nəghi sin i?”

Miregi həni mə, “Nənīmwi Kig Sisa mīne nəghi Kig Sisa.”

¹⁷ Miregi Iesu rīni pen ti nīrəha i mə, “Narimnari me səvəi Kig Sisa hiəuvei pen m Kig Sisa. Narimnari me səvəi Kumwēsən hiəuvei pen m Kumwēsən.”

Irəha həregi nəgkiariēn səvənhi, nənimenraha rier.

Satusi me həres Iesu nəresien riti

¹⁸ Satusi me nepwīn həuvehe ti Iesu. (Satusi me irəha kamhəni mə iərmama sə ruvamhə ko rīpkətui mhə mwi.) Irəha həuvehe mhəres Iesu nəresien riti, mhəni mə, ¹⁹ “Iahatən, Moses rīmərāi pen ia Loa səkītaha mə trīni mīnuə iərman riti remhə, məpwəh səvənhi pran, mətə tīnīnrau riwən, piəvi iərman nəha traməkeikei miri pran nəha rouərəhi nəkwərhwəkərha me, rouəsīhagin

piəvi iəmə nəha. ²⁰ Mətə nərman sefen, irəha piəvnraha me. Sə rasori riri pran riti, krouəpwəh nərəhiien iəkunouihi riti, nənə iərman nəha remhə, məpwəh səvənhi pran. ²¹ Nənə piəvni səro kəru irə riri prən nəha, memhə mwi, məpwəh prən nəha, mətə tɪnɪnrau riwən. Nənə piəvni səro kahar irə ro mwi iamɪnhi irə ²² meste irəha pam sefen həiri prən nəha, mhemhə pam, nənə prən nəha rəpwəh nərəhiien iəkunouihi riti, memhə mwi. ²³ Ni pehe ro tukumaha i. Ia nəpɪn nəha Kumwesən tro nərmana hətui mwi ia nemhəien, pran nəha səvəi sin, ti nəri nə mə nərman me nəha sefen irəha pam həməiri in?”

²⁴ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha hiəreirei nɪpwrai nəgkiariien me ia Nəkukuə Ikinan, mhəreirei mwi nɪskaiien səvəi Kumwesən. Ro iamɪnhi irə mine nahatəniien səkimiaha rɪpkatukwatukw mhə. ²⁵ Nəpɪn nərmana tuhətui mwi ia nemhəien, nərman tuhəpwəh nirien nɪpran, nɪpran tuhəpwəh nesi penien nərman. Mətə irəha tuhəmwhen nagelo me ia neiai. ²⁶ Nənə nəgkiariien səvəi nəgkiariien i hiaməni mə iərmana ko rɪpkətui mhə mwi ia nemhəien. Rosi kimiaha hiəpkəvsini raka mhə nəgkiariien nəha ia Nəkukuə Ikinan Moses rɪmərai rani nei nəha napw rauək irə mətə rɪpkahi əmwesi mhə? Ia kwopwi nəgkiariien nəha, Kumwesən rɪməni pen ti Moses i mə, ‘Iou Kumwesən səvəi Epraham mine Kumwesən səvəi Aesak mine Kumwesən səvəi Jekop.’ ²⁷ In rɪpkə mhə Kumwesən səvəi nərmana me səməme həuvamhə, mətə in Kumwesən səvəi nərmana me səməme kamhəmɪru. Kimiaha

nahatənien səkimiaha ripkatukwatukw anan mhə.”

Nəfe nəha loa rasori ia loa me?

²⁸ Iahatən riti səvəi Loa ruvehe miregi irəha kamhəres irəha me i. Nəpən riregi mə Iesu rini pen atukwatukw ti nirəha i, in rəres pen Iesu i mə, “Nəfe nəha loa rasori ia loa me?”

²⁹ Miregi Iesu rini mə, “Loa sə rasori in nəha Moses riməni mə, ‘Kimiaha nəkur Isrel! Tihətərig amasan! Iərimənu Kumwesən səkətaha in əpa kuatia. ³⁰ Nənə tikaməkeikei mokeikei Iərimənu Kumwesən səim ia rerim me pam, mokeikei in ia nimiruien me pam səim, mokeikei in ia nətərigien me pam səim, mokeikei in ia niskaiien me pam səim.’ ³¹ Nənə loa səro kəru irə in i mə, ‘Tikaməkeikei mokeikei piam rəmwhen ikokeikei atukw a ik.’ Loa riti mwi riwən rasori mwi məpi raka loa mi nəha.”

³² Miregi iahatən səvəi Loa rini pen ti Iesu i mə, “Iahatən. Nəgkariien səim ratukwatukw. Ikani niperhienien mə Iərimənu in kuatia. Kumwesən riti mwi riwən, mətə in əpa. ³³ Iərmama traməkeikei mokeikei in ia rerin me pam, mokeikei in ia nətərigien me pam səvənhi, mokeikei in ia niskaiien me pam səvənhi. In traməkeikei mokeikei piəvni rəmwhen rokeikei atukw a in. Noien nəha ramasan məpi raka iərmama rousi əpune nərimiru me, muvani nipwranraha ia nifatə, muvei pen m Kumwesən.”

12:28: Luk 10:25-28   **12:29:** Dut 6:4-5   **12:31:** Lev 19:18

12:33: Dut 4:35, Aes 45:21, 1Saml 15:22, Hos 6:6

³⁴ Nəpɪn Iesu rətə mə iaħatən səvəi Loa ramini pen nəgkiariien sə ratukwatukw min, rini pen tukwe in mə, “Ik ipaka ti nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə.” Kurirə irə nərmama pam həhekɪr Iesu. Riti mwi riwən rəres pen nəresien min.

Kristo in tɪni sin?

³⁵ Nəpɪn Iesu ramahatən nərmama ia nimwə səvəi Kumwesən, rəres pen irəha i mə, “Rəfo nahatən me səvəi Loa haməni mə Kristo in tɪni Kig Tevit? ³⁶ Kig Tevit atukwatukw, nəpɪn Nənimwɪn Ikinan rinarə irə, riməni irapw mə, ‘Kumwesən^a rini pen ti Iərimənu səiou mə,

Əkurei ia nɪkarek mwatuk
mesite tako nərmama səməme haməmwəki ik
həuvehe,
tikərpwi utə tɪpage nisum mi ia nirəha.’

³⁷ Ia nəgkiariien nəha Kig Tevit atukwatukw rinəkwein Kristo mə Iərimənu səvənhi. Mə ro iamɪnhi irə rəfo irəha kamhəni mə in tɪni Kig Tevit?”

Nəkuər nəha rerinraha ragien mə tuhətərig ia Iesu.

³⁸ Nəpɪn Iesu ramahatən irəha i, mani mə, “Kɪmiaha tihaməkeikei mhəsiari ti nahatən me səvəi Loa. Irəha hokeikei mə tuharkahu ia karkahu əpwəmwɪs me mamhan. Ia kwopun kamo maket me ikɪn hokeikei mə nərmama tuhəkwein irəha ia nisaiien. ³⁹ Ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel hokeikei mə tuhəkure ia kwopun amasan me. Ia nəvegɪnien asori me hokeikei mə tuhəkure ia kwopun

^a **12:36:** Nəgkiariien səvəi nəkur Kris riməni iamɪnhi irə mə, “Iərimənu rini pen ti Iərimənu səiou.”

kamsiai nəmə asori me ikin. ⁴⁰ Irəha kamhəpeki raka nautə səvai nīpran me səməme nərman me səvənraha hemhə mhəpwəh irəha. Kamhəfwaki ia nəfwakiien əpwəmwis me mə nərmama tuhəšiai irəha. Kumwesən trərpwīn noien ərəha me səvənraha rasori mwi.”

Pran riti sə ruvei pen mane səvənhi sampam m Kumwesən

⁴¹ Iesu raməkure ipaka ti kwopun kamerukw pen mane m Kumwesən ikin, maməspau nərmama me kamherukw pen mane me səvənraha. Nərmama me səməme nautə səvənraha rasori həpik herukw pen mane asori.

⁴² Mətə pran riti fwe ikin. Səvənhi iərman remhə məpwəh in. Nautə səvənhi riwən. Ruvehe merukw pen silin ouihi mi kəru.

⁴³ Nəpīn Iesu rətoni, rəkwein nərmama me səvənhi həuvehe. Rini pen ti nirəha i mə, “Iakani nīpərhienien tukumiaha i mə prən nəha iərman səvənhi remhə məpwəh in, nautə səvənhi riwən, in rerukw pen mane rasori məpi raka nərmama me pam nəha səməme kamherukw pen mane m Kumwesən.

⁴⁴ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə nərmama me nəha nautə səvənraha rasori. Həuvehi raka nīpərin a mhəuvei pen m Kumwesən. Mətə prən nəha nautə səvənhi riwən ruvei pen mane me pam səvənhi sə truvehi nəveginien irə.”

13

Iesu rini irapw mə tukamevən tukousi testesi pam nimwə səvai Kumwesən

¹ Nəp̄in Iesu r̄inamier ia kwopun nimwə səvəi Kumwesən ramərer ik̄in, iərmama riti səvənhi r̄ini pen tukwe in mə, “Iahatən. Ətə ro nimwə səvəi Kumwesən. K̄ino ia kəruətərei asori me. Nimwə me i hamasan p̄ik.”

² M̄iregi Iesu r̄ini pen tukwe in mə, “Ikətə nimwə asori me i? Tukamevən tukousi testesi pam, kəruətərei riti ko rəpwəh nərəer əknek̄inien ia riti.”

³ Nəp̄in Iesu raməkure ia Təkuər Olif, maməti əpwəmwis pen ia nimwə səvəi Kumwesən, Pita m̄ine Jemes m̄ine Jon m̄ine Antru hərəs afafa in mə, ⁴ “Tiko m̄ini ro tukumaha i mə narimnari me nəha truvehə tinesən? Nəfe n̄imtətien truvehə mahatən pen mə nəp̄in səvəi narimnari me nəha ruvəuvehə ipaka?”

⁵ M̄iregi Iesu r̄ini pen ti nirəha i mə, “K̄imiaha tihaməsiari kamo iərmama riti reikuə ia k̄imiaha. ⁶ Nərmama həp̄ik tuhəuvehə ia nəgh̄ik, mhəni mə irəha Kristo. Tuheikuə ia nərmama həp̄ik. ⁷ Nəp̄in tihəregi nərmama tuhəvisau ia naruagənien mə ‘naruagənien riti fwe’ uə ‘naruagənien trutə,’ tihəpwəh nehek̄irien. Nəri nəha traməkeikei muvehə, mətə r̄ipko mhə ihi nəp̄in sampam. ⁸ Nərmama ia kwənəkwus riti tuhəskəmter mharuagən irəha nərmama ia kwənəkwus əpə. Nərmama səvəi kig riti tuhəskəmter mharuagən irəha nərmama səvəi kig əpə. Kwopun me nepw̄in n̄imwn̄imwien tr̄ikiu. Nukumhə trahi nərmama. Mətə narimnari me i rəmwhen a ia pran sə r̄inamregi təkutan r̄inaməm̄isə ti nərəh̄ien iəkunouihi.

9 Kìmiaha tihamətə amasan ia kìmiaha me. Nərmama tuhəuvei pen kìmiaha ia rəgi nəmə asori me mə irəha tuhəkiri nəgkiariien səkìmiaha. Fwe ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel tuhərisi kìmiaha. Tihərer ia nəmri kig me mine ia nəmri nərmama səməme kamhərimənu ti nəri nə mə kìmiaha nərmama me səiou. Tihərer ia nəmri nraha mhəvisau irapw nəgkiariien amasan səiou minraha. 10 Nəgkiariien amasan səiou traməkeikei mukupwən mevən ti nərmama pam ia tənəmtənə me kurirə irə nəpın sampam truvehe. 11 Nəpın nərmama tuhəuvei pen kìmiaha ia rəgi nəmə asori me mə irəha tuhəkiri nəgkiariien səkìmiaha, kurirə hiəgkiari, tihəpwəh nətərig pikien ia nəfe tihəni. Mətə ia nəpın səkìmiaha tihəgkiari irə, tihəskəmter, mhəgkiari, ti nəri nə mə rıpkə mhə kìmiaha atukwatukw tihəgkiari, mətə Nənımwın İkinan truvei pehe nəgkiariien m kìmiaha hiəgkiari.

12 Ia nəpın nəha iərmama truvei pen piəvni anan ia rəgi nərməpə mə tukousi əpune. Tata me tuho mwi iamınhi ia tın nraha me. Nəkwərhakwərha me tuhəskəmter mhəni ərəha səvənraha me tata mine mama, mhəuvei pen irəha mə tukousi əpune irəha. 13 Nərmama me pam tuhəmwəki kìmiaha ti nəri nə mə kìmiaha nərmama me səiou. Mətə iərmama sə trərer əknekın ia nahatətəien səvənhi meste nərəhaien me i həuvehe mhəukurau pam, Kumwesən truvehimıru in.”

Nərhəaien asori ia Jerusalem

13:9: Mat 10:17-20   13:11: Luk 12:11-12   13:12: Mat 10:21
 13:13: Mat 10:22, Jon 15:21

14 “Kĩmiaha tihətoni nəri Profet Taniel rĩməni kani mə ‘Nəri sə rərəha anan mamouraha narimnari ikinan.’ Tramərer ia kwopun sə rĩpkatukwatukw mhə mə trərer ikĩn.^a Ia nəpĩn nəha tihətoni, (iərmama sə raməvsini nəkukuə i traməkeikei mukurən nĩpwran), nərmama ia tənə Jutia tuhaməkeikei mhəp mhərkwafə ia təkue me. 15 Trĩni minuə iərmama riti raməpwĩs ia təkure nimwə səvənhi, traməkeikei meiwaiu map akwauakw, məpwəh nuvniwəien mə truvehi nari riti. 16 Trĩni minuə iərmama riti raməmhū ia nəmhien səvənhi, traməkeikei map akwauakw, məpwəh nĩrəigien mevən imwəni mə truvehi səvənhi tĩnari. 17 Trərəha anan tĩ nĩpran me səməme tuhəpəmpəm minə səməme tuhaməuvei kənuu m nəkwərhakwərha əmtəmetə me ia nəpĩn nəha 18 Tihəfwaki mə nəpĩn nəha trəpwəh nuveheien ia nəpĩn səvəi nəkwieien, 19 tĩ nəri nə mə nəpĩn nəha nəpĩn səvəi nərəhaien. Nərəhaien nəha trasori məpi raka nərəhaien me pam səməme həuvəuvehe raka fwe nukune narəien^b mesite pehe ipwet minə. Nənə nərəhaien riti mwĩ riwən truvehe məpi raka. 20 Ko nərəhaien nəha ravən əpwəmwĩs, nərmama me hemhə pam. Mətə Iərimənu tro nəpĩn sə nərəhaien nəha travən irə rukwakwa. In tro iamĩnhi irə mə truvehimĩru nərmama me səvənhi səməme ruvərfi raka irəha. 21 Ia nəpĩn nəha, trĩni minuə iərmama riti rĩni pehe tukumiaha i mə, ‘Hətə ro Kristo i’ uə ‘Hətə ro Kristo

13:14: Dan 9:27, 11:31, Dan 12:11 **a** **13:14:** Trərer ia kwopun ikinan anan ia nimwə səvəi Kumwesən. **13:15:** Luk 17:31

13:17: Luk 23:29 **13:19:** Dan 12:1, Joel 2:2, Rev 7:14 **b** **13:19:** Uə fwe kupwən ia nəpĩn nəha Kumwesən rĩno neiai minə tĩprənə minə narimnari me pam.

nəha, kímiaha tihəpwəh niniien nīpərhiēnien irə.
²² Nərmama tuhəskəmter. Nəpwīn tuhəni mə irəha
 Kristo, mətə neikuəien. Nəpwīn tuhəni mə irəha
 profet, mətə neikuəien. Tuho nīmtətien me mīne
 narimnari me nərmama tuhətoni mhərkərinari
 irə. Irəha tuhəmwur mə tuheikuə ia nərmama
 səməme Kumwesən ruvərfi raka irəha, trīni
 mīnuə irəha həkūrən noien. ²³ Mətə kímiaha
 tihaməsiari. Narimnari me pam iakukupwən
 muvəni raka tukumiaha i.”

Kristo truvehe mwi

²⁴ Iesu riripin mīni mə, “Mətə nəpīn nərhəhien
 nəha truvehe mukurau pam,

‘meri truvehe mīpitəv,

məkwə trəpwəh nəhiarpwien,

²⁵ kəməhau me ia nīmagouagou tuhəsasəsas,

narimnari me ia nīmagouagou həskai pik,

Kumwesən trīkiukiū ia nīrəha.’

²⁶ Kurirə irə nərmama tuhətoni iou, Iəməti
 Iərmama, ia nəpuə iakauvehe ia nīskaiien asori
 mīne nukuraanien asori. ²⁷ Ia nəpīn nəha takərhi
 raka nagelo me səiou həuvrēhi, mhəuvesu,
 mhəuveraha, mhəuvarei, mhəuvən ia kwopun
 me pam ia tīprənə i, mhəpeki nərmama me
 səməme iakimərfi irəha mə səiou, mhəpeki irəha
 mhəuvehe.

²⁸ Həregi ro nusipekīnien səvəi nei nəha
 niemis. Nəpīn rīnarkwi pen tukun sə rīmərməru
 mīnaməpīrpi, kímiaha hīəkūrən mə nəpīn səvəi
 nəpnəpanien ruvəuvehe ipaka. ²⁹ Rəmwhen
 a mwi, nəpīn kímiaha tihətoni narimnari me
 i hənəməier pehe, tihəkūrən mə iou, Iəməti

13:22: Dut 13:1-3, Rev 13:13

13:24: Rev 8:12

13:27: Mat

13:41

Iərmama, iakuvəuvehe ipaka, rəmwhen a iakamərer ia kwəruə ia nimwə mə takuvnimwə pehe. ³⁰ Iakani nīpərhiēnien tukumiaha i mə nərmama səməme kamhəmiru təkwtəkwuni mīne tuhəpwəh nemhə pamien meste narimnari me pam i həier pehe. ³¹ Neiai mīne tīprənə trouiwən, mətə nəgkiariien me səiou tuhəpkiwən mhə.

³² Mətə nəpīn səvəi nəri nəha, uə aoa səvənhi, iərmama riti riwən rukurən. Nagelo me ia neiai mīne iou mwi, Tini Kumwesən, iahəreirei. Mətə Tata səiou, in əpa rukurən. ³³ Kimiaha tihaməsiari, tī nəri nə mə hiəreirei mə nəpīn nəha truvehe tinesən. ³⁴ Rəmwhen a ia iərmama riti ravən əpwəmwis, məseni pen narimnari me səvənhi ia rəgi nərmama me səməme kamho tukwini nari min. Irəha pam səvənraha wok rarə. Nənə nəpīn iərmama nəha ramier irə rini pen tī iərmama sə raməkure ia kwəruə ia nimwə səvənhi mə, ‘Tikamətui amasan tī səiou narimnari me, məpwəh napriien.’

³⁵ Ro iamīnhi irə kimiaha tihaməkeikei mhətui amasan, mhəpwəh napriien, tī nəri nə mə hiəreirei mə iəmə asori səvəi nimwə truvehe tinesən. Truvehe ia nəruarəv uə ia nəpīn uə ia nəpīn rəiə rakaka irə uə ia nəpnəpīn. ³⁶ Rərəha mə ruvehe akwauakw mətōni hiamapri. ³⁷ Nəfe iakamīni pehe tukumiaha i, iakamīni pen tī nərmama me pam mə, ‘Hətui amasan, mhəpwəh napriien!’ ”

14

Nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kamhətui suatuk tī nousi əpuneien Iesu

¹ Nəpɪn kəru mwi nəkur Isrel ho Pasova irau nəveɡɪnien asori sə hani bred sə yis riwən irə.^a Pris asori me mine nahatən me səvəi Loa kamhətui suatuk riti mə tuhəuvən afafa, məkwətəmhiriri Iesu, mhousi əpune. ² Irəha kamhəni mə, “Pwəh kitaha səpwəh nəkwətəmhiriiien Iesu ia nəpɪn səvəi nəveɡɪnien asori. Rərəha mə nərmama niemaha trəpi irəha kamho nurigriɡien asori tukwe.”

Pran riti rətəgi pen senta ia nukwəne Iesu

³ Nəpɪn Iesu ramarə ia rukwənu nəha Petani, ruvniwə pen ia nəkwai nimwə səvəi Saemon. (Saemon nəha kupwən nemhəien skai ro tekɪn.) Iesu raməkure maməni nari. Pran riti ruvehe mauvehi potel riti kino ia kəruətərei riti nəghɪn nə alapasta. Fwe ia nəkwai potel nəha senta sə kino ia nat atukwatukw.^b Nənimen rutə pik. Prən nəha rətəfi tərhui potel nəha, mətəgi pen ia nukwəne Iesu.

⁴ Mətə nərmama nepwɪn niemaha rəpi irəha, kamhəni pen ti nirəha me i mə, “Rəfo ramouraha senta ianhi? ⁵ Ramasan mə ripkəmri pen a nəmri nari ia senta nəha pwəh iərmama riti ruvehi. Rukurən nuvehien mane asori muvei pen m nərmama nautə səvənraha riwən.” Nənə kamhəski prən nəha.

14:1: Mak 11:18   **a 14:1:** Iərimənu rɪməni pen ti nəkur Isrel mə irəha tuhaməkeikei mho Pasova irau nəveɡɪnien asori sə hani bred sə yis riwən irə. Tuho ia nuk nuk me mə rerɪnraha trɪrhi nəpɪn Iərimənu rɪməivə ueni nimwə səvənraha ia tənə Ijip, məpwəh nousi əpuneien nəmritaik səvənraha: Eks 12:1-19   **14:3:** Luk 7:37-38
b 14:3: Nat in nei riti. Nipekin rapein amasan. Rutə ia tənə səvəi nəmə Intia isipwɪn ti tənə səvəi nəkur Isrel. Ro pen nənimen rutə pik.

⁶ Mətə Iesu rini mə, “Tihəpwəh nəskien prən i! Rəfo hiamo iam̄inhi irə? In ramo noien amasan riti miou. ⁷ Nərmama me səməme nautə səvənraha riwən tuhamarə kimiaha m̄inraha ia nəp̄in me. Nəp̄in hiənuə tihəsitu ia nirəha, hiəkurən nasituien. Mətə iou tapkarə mhə kitaha m̄ kimiaha nəp̄in me. ⁸ Prən i rino nari riti rəmwhen irə mə tro. Rukupwən mətəgi pehe senta maməpnəpenə ia n̄ipwrak mə tukinimwi. ⁹ Iakani n̄ipərhiēnien tukumiaha i mə nərmama tuhəvisau irapw nəgkiariien amasan səiou ia kwopun me ia t̄iprənə i, mhəvisau irapw nəfe prən i rino miou mə nərmama rer̄inraha tram̄hi.”

Jutas truvei pen Iesu ia rəgi nərmama səməme kamhəmwəki in

¹⁰ Jutas Iskariot, in riti ia twelef nərmama me səvəi Iesu, revən t̄i pris asori me mə trəgkiari m̄inraha. Revən m̄ini mə, “Takuvei pehe Iesu m̄ kimiaha.” ¹¹ Nəp̄in pris asori me h̄əregi nəgkiariien səvənhi, rer̄inraha ragien tukwe. Həni mə tuhəuvei pen mane min. Nənə Jutas rinamətui suatuk mə truvei pen Iesu ia rəginraha.

Iərmama kəru səvəi Iesu krouəpnəpenə ti nəveginien kaməni bred səyis riwən irə

¹² Neste atukwatukw nəp̄in nəha tuhani bred səyis riwən irə. (Ia nəp̄in asori nəha, nərmama kamhousi əpune sipsip me səvəi Pasova.) Nərmama me səvəi Iesu h̄əres pen Iesu i mə, “Kwopun pəku nəha ikokeikei mə kimaha tahəuvən mhəpnəpenə t̄i nəveginien səvəi Pasova ikin, nənə, ik tikəni?”

¹³ Nənə Iesu rərhi pen iərmama mi kəru səvənhi mini pen ti nirau i mə, “Kimirau tirouevən fwe ia Jerusalem. Iərman riti trəpi raka kimirau ia suatuk, mauvehi tikinari riti nui rukuər irə. Iroukurirə pen in. ¹⁴ Nəp̄in revən muvniwə ia nəkwai nimwə, iroukurirə i, rauevən, rouni pen ti iamə asori səvəi nimwə nəha mə, ‘Iahatən səkitaha rani mə, nimwə əfo nəha tahani pəri nəveginien səvəi Pasova kimaha səiou me nərmama me ikin?’ ¹⁵ Nənə in triri kimirau mevən fwe irənhə ia nimwə nəha mahatən rum asori riti. Narimnari me pam hənəmak raka fwe ikin. Ia rum nəha kimirau tirouəpnəpenə tukutaha.”

¹⁶ Nənə iərmama mi nəha səvəi Iesu krouier, rouevən fwe ia Jerusalem, rouətə narimnari me pam rosi a Iesu rīməni pen ti nirau i. Nənə krouəpnəpenə ti nəveginien səvəi Pasova.

Jutas truvei pen Iesu ia rəgi nərmama səməme kamhəmwəki in

¹⁷ Ia nəruarəv Iesu ruvehe irəha twelef nərmama me səvənhi. ¹⁸ Nəp̄in kamhani pəri nari irə, Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakani n̄ipərhiēnien tukumiaha i mə kimiaha riti truvei pen iou ia rəgi nərmama me səməme kamhəmwəki iou. Kimiaha riti raməni pəri nari kimrau min.”

¹⁹ Nəp̄in irəha hərəgi nəgkiariien nəha, rerinraha rəpou. Həuvehe kuatia kuatia mamhəres Iesu i mə, “Sin nəha ikani? Iou?”

²⁰ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakani kimiaha riti ia twelef nərmama me i səiou. Iərmama sə rameitesi bred ia tikiplet kuatia kimrau min. ²¹ Iou, Iəməti Iərmama, takaməkeikei

memhə rəmwhen kımərai pen ia Nəkukuə Ikinan, mətə trərəha anan ti iərmama sə truvei pen iou ia rəgi nərmama me səməme kamhəmwəki iou. Ramasan pik mə ripkəpwəh a nətuiien.”

Nəp̄in sampam Iesu rəni nari irəha nərmama me səvənhi

²² Nəp̄in nəha kamhani nari irə, Iesu ruvehi bred məfwaki m̄ini vivi Kumwesən tukwe. Məfwaki pam, nənə məkwsen muvei pen m səvənhi me nərmama me, m̄ini pen ti nirəha i mə, “Tihəuvehi. In i n̄ipwrak.”

²³ Kurirə irə in ruvehi kap waen, məfwaki m̄ini vivi Kumwesən tukwe. Məfwaki pam, nənə muvei pen m̄inraha irəha pam hən̄imwi waen ia tikikap nəha.

²⁴ Nəp̄in Iesu rauvei pen m̄inraha, in r̄ini mə, “In i n̄itek sə trərihi tərini əknek̄in nəgkiariien vi səvəi Kumwesən. Traiu ti nərmama həpik. ²⁵ Iakani n̄ipərhiēnien tukumiaha i mə tapkən̄imwi mhə mwi waen meste takən̄imwi waen vi ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə.”

²⁶ Nənə irəha hani n̄ipu riti, mho sampam irə, mhəier mhəuvən ia Təkuər Olif.

Iesu r̄ini mə tukamevən nərmama me səvənhi tuhap k̄irk̄iri mhəpwəh in

²⁷ Iesu r̄ini pen ti səvənhi nərmama me i mə, “Tukamevən k̄im̄iaha pam tihap raka ia nirak. Iakani iam̄inhi irə ti nəri nə mə kımərai pen ia Nəkukuə Ikinan mə Kumwesən r̄ini mə, ‘Iou takousi iərmama sə ramətui ti sipsip, sipsip me tuhaiu k̄irk̄iri.’

28 Mætə in tro iakətui mwi ia nemhəien səiou. Takətui raka, mevən fwe ia tənə Kalili. Iou takukupwən kimiaha tihəkurirə.”

29 Mætə Pita rini pen ti Iesu i mə, “Irəha pam tuhap raka ia niram, mætə ripko mhə iou.”

30 Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Iakani nīpərhienien tukw ik i ipwet ia nəpīn, kurirə rəiə rakaka səro kəru irə, ik tikini m kahar mə ikreirei iou.”

31 Mætə Pita rəgkiari asori mə, “Trini mīnuə hənī mə takaməkeikei memhə krau mik, mætə ko iakəpwəh nīnīien mə iakreirei ik.” Nənə irəha pam hənī nəgkiariien kuatia.

Iesu revən fwe ia Ketsemane, maməfwaki fwe ikīn

32 Irəha həuvən ia kwopun riti nəghīn nə Ketsemane. Iesu rini pen ti səvənhi me nərmama me i mə, “Kimiaha tihaməkure ia kwopun i. Pwəh iou iakevən məfwaki.” 33 Nənə in riri Pita, Jemes, mīne Jon harevən irəha min. Ia nəpīn nəha in rinamregi rərəha, rerin rəpou pik. 34 Nənə rini pen ti nirəhar i mə, “Rerik rəpou pik ipaka iakemhə tukwe. Tiamharo i mharəpwəh napriien.”

35 Nənə Iesu revən ouihī a mwi, mīmwei ia tīprənə, məfwaki, maməres suatuk riti mwi mə nəpīn nəha trukurau irə. 36 In rini mə, “Tata keikei, narimnari me pam rīməru tukw ik. Tikuvehi raka kap i pwəh iakəpwəh nənimwiien. Mætə tikəpwəh noien rəmwhen sə iakokeikei, mætə tiko rəmwhen sə ikokeikei.”

14:28: Mat 28:16, Mak 16:7   14:31: Jon 11:16   14:32: Jon 18:1   14:34: Jon 12:27   14:36: Rom 8:15, Kal 4:6, Mak 10:38, Jon 6:38

³⁷ Nənə Iesu rəfwaki pam, mirərig pehe mətoni Pita mine Jemes mine Jon kamharapri. Nənə in rini pen ti Pita i mə, “Eh, Saemon, rəfo ikamapri, ko ipkətui mhə nəp̄in ouihi a uə? ³⁸ Tiharətui mharəfwaki mə tiharəpwəh n̄imweijen ia nərəhaien. N̄ipər̄hienien, rerimiahā ragien mə tihəfwaki, mətə n̄ipwramiahā rəpou.”

³⁹ Nənə Iesu rirərig mevən məfwaki mwi, mini a nəgkiariien sə r̄iməni kupwən. ⁴⁰ Nənə mirərig pehe mwi mətə irəhar kamharapri mwi, ti nəri nə mə napriien ruvəuvehi irəhar. Nənə harfi nəm̄rinrahar, mətə harreirei mə tuharni pen nəfe tukwe in.

⁴¹ Nənə Iesu revən səro kahar irə muvehe mini pen ti n̄irəhar i mə, “Hiamarapri, mamharuvehi ihi napw̄isien səkimiahā? Nəmwhen. Nəp̄in nəha ruvəuvehe. Iərmama riti truvei pen iou, Iəmāti Iərmama, ia rəgi nəmə ərəha me. ⁴² Tiharo mharərer. Pwəh saməuvən. Hətə ro, iərmama nəha tr̄ini pui iou ruvəuvehe ipaka.”

Nərmama səməme kamhəmwəki Iesu həuvehe mhəkwtəmhiri in

⁴³ Nəp̄in Iesu raməgkiari ihi, Jutas, in riti ia twelef nərmama me səvəi Iesu, ruvehe irəha nərmama me həp̄ik. Pris asori me mine nahatən me səvəi Loa mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel hənərhi pen irəha. Nəp̄w̄in kamhəuvehi nau. Nəp̄w̄in kamhəuvehi n̄ipəri nei.

⁴⁴ Jutas r̄inəgkiari raka m̄inraha mə, “Iərmama sə takakei min, iəmə nə in nə. Kimiahā tihəkwtəmhiri, mhəiri raka mhəuvən, mhətui amasan mə trəpwəh napien.” ⁴⁵ Nənə nəp̄in Jutas

ruvehe ia kwopun naha, revan atukwatukw ti Iesu, mini ma, "Iahaten!" Nana makei min. ⁴⁶ Jutas rakei min, nana narmama me hauvehe mhakwtamhiri. ⁴⁷ Matə iarmama riti sə ramorer ipaka ti Iesu reivi raka nau savanhi, marai iarmama riti sə ramo tukwini nari m pris asori anan, marai raka nikare nifregin.

⁴⁸ Nana Iesu rini pen ti niraha i ma, "Rəfo hiəuvehi nau me mine nipərpəri nei me mhəuvehe ma tihakwtamhiri iou iamihhi irə? Nətərigien səkimiaha rinuə iou rakres riti uə? ⁴⁹ Ia nərineiv m neis mine iakamarə kitaha m kimiaha fwe ia nimwə savai Kumwesən, mamahaten narmama. Rəfo hiəpwəh nəkwtamhiriien iou ia nəpin naha? Matə hiamo iamihhi irə ma nəgkariien sə Nəkukuə Ikinan riməni truvehe mukuə." ⁵⁰ Irəha həkwtamhiri Iesu. Nana narmama me pam savanhi həpwəh in mhap.

⁵¹ Təmaruə riti rakurirə Iesu. Rauvegi a nipwran ia ravaravar. Narmama me həuvehe mhakwtamhiri. ⁵² Matə resi raka ravaravar ia nipwran maiu auər a map.

Iesu rərer ia nəmri nəmə asori me savai nəkur Isrel

⁵³ Narmama me həiri Iesu mhəuvən ti pris asori anan. Pris asori me mine nəmə asori me savai nəkur Isrel, mine nahaten me savai Loa, hənousəsimwin pen pam raka irəha me tukwe. ⁵⁴ Nəpin həiri pen Iesu mamhəuvən, Pita rakurirə ia Iesu mamavən isipwin tukwe meste nari fwe ia nikare nimwə savai pris asori anan. Nana muvniwə maməkure irəha iotukwininari me, mamərhiəpw ia napw.

⁵⁵ Nənə pris asori me mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kəmhətui nərmama nepwɪn mə tuhəni irapw nəri ərəha riti sə Iesu rino uə riməni. Nəmə asori me hokeikei mə tuhəregi pwəh housi əpune Iesu tukwe. Mətə irəha həpkətə mhə nari riti. ⁵⁶ Rəknəkin ti nirəha ti nəri nə mə nərmama həpik həskəmter mamheikuə ia nəfe hənətoni Iesu rino uə həməregi in riməni, mətə nəgkiariien səvənraha rəpkuvehe mhə mo kuatia.

⁵⁷ Nənə nərmama nepwɪn həskəmter mamheikuə ia Iesu mamhəni mə, ⁵⁸ “Kɪmaha iahəregi iəmə i riməni mə, ‘Iou takouraha nimwə i səvəi Kumwesən sə nərmama həno ia rəgɪnraha. Nəpɪn kahar rukurau takuvrhəkin riti mwi nərmama tuhəpwəh noien ia rəgɪnraha.’ ” ⁵⁹ Həni iamɪnhi irə, mətə nəgkiariien mwi səvənraha rəpko mhə kuatia.

⁶⁰ Nənə pris asori anan rərəer ia kurkwan ia nirəha mərəs pen Iesu i mə, “Nəgkiariien riti riwən tikini? Rəfo ia nəgkiariien nəha irəha kəmhəni mamhousi ik irə?” ⁶¹ Mətə Iesu rəpnəpen, məpwəh nəgkiariien.

Nənə pris asori anan rərəs pen mwi mə, “Rəfo? Ik Kristo? Kumwesən sə kamini vivi in tini nə ik?”

⁶² Miregi Iesu rini mə, “Iou i. Tukamevən kɪmiaha tihətoni iou, Iəməti Iərmama, takaməkure ia nɪkare Kumwesən mwatuk sə in nɪskaiien səvənhi rəsori. Tihətoni mwi iou takauvehe ia nəpuə me ia nɪmagouagou.”

⁶³ Nənə nəpɪn pris asori anan rɪregi, reitehi karkahu səvənhi, mɪni mə, “Kɪtaha tsətui iərmama riti mwi tro pui iəmə i ti nəfe? ⁶⁴ Hiəuvəregi raka

mə in rini ərəha Kumwesən. Nətərigien səkimiaha mə tsəfo irə?”

Nənə irəha pam həni mə Iesu traməkeikei memhə. ⁶⁵ Nəpwīn həskəmter mhərgəvəsi pen in. Nəpwīn housəman nənimen, mamhəuəsi in, mamhəni mə, “Ni ro nəgkiariien sə ruku pen ti Nənīmwin mə sin ruəsi ik!” Nənə naruagən me səvəi pris asori anan irəha mwi həuvehi mhəpwi.

Pita rini mə in rireirei Iesu

⁶⁶ Pita in fwe inhəripw ia nīkare nimwə səvəi pris asori anan. Nənə pran riti sə ramo tukwini nari m pris asori anan ruvehe. ⁶⁷ Nəpīn rətoni Pita ramərhiəpw ia napw, rəti əter irə, mīni mə, “Ik mwi ikīnamavən pəri kimirau Iesu iəmə Nasaret.”

⁶⁸ Miregi Pita rini mə, “Rekəm. Iou iakreirei iəmə nəha, mireirei nəfe i ikamini.” Nənə Pita rəpwəh nīkare nimwə səvəi pris asori anan mevən ipaka ti kwəruə asori riti sə nərmama kamhəuvnimwə pehe irə. Nənə rəiə riti rakaka.

⁶⁹ Nənə pran sə ramo tukwini nari ruvehe mīnamini mwi ti nərmama səməme kamhərer ipaka ti Pita i mə, “Iəmə i in riti ia nirəha.”

⁷⁰ Mətə Pita rini mwi mə, “Rekəm. Ripko mhə iou riti ia nirəha.”

Nənə hərəer ouihi a mwi. Nərmama səməme kamhərer ipaka tukwe in həni pen mwi mə, “Nīpərhienien, ik riti ia nirəha ti nəri nə mə ik iəmə Kalili.”

⁷¹ Miregi Pita rini mə “Mə iakameikuə pwəh Kumwesən rərpwin noien ərəha səiou. Iakani pehe tukumiaha i kwəsuahe anan mə iou iakreirei iəmə nəha kīmiaha hiaməni.”

⁷² Pita rini iamini irə nənə təkwtəkwuni a rəiə rakaka səro kəru irə. Nənə Pita rerin rirhi nəgkiariien sə Iesu riməni pen tukwe in mə, “Kurirə rəiə rakaka səro kəru irə, tikini m kahar mə ikreirei iou.” Pita rerin rirhi. Nənə rerin rərkwəpər, rasək.

15

Iesu rərer ia nəmri Paelat

¹ Ia nəpnəpən pris asori me mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel mine nahatən me səvəi Loa mine nərmama pam ia nəkureien səvənraha hərai sun nəgkiariien səvənraha, mhərihi Iesu, mhəri mhəuvən, mhəmri pen in ia rəgi Paelat.

² Nənə Paelat rəres pen Iesu i mə, “Ik kig səvəi nəkur Isrel?”

Miregi Iesu rini mə, “Ik ikani.”

³ Ia nəpən nəha pris asori me kamhəni ərəha Iesu ia narimnari me rəpik. ⁴ Ro pen Paelat rəres pen mwi ti Iesu i mə, “Nəgkiariien riti riwən tikini pen ti nirəha i? Regi ro narimnari me rəpik kamhəni ərəha ik irə.”

⁵ Mətə Iesu rəpwəh nəgkiariien. Nənə Paelat rərkərinari irə.

⁶ Noien riti nəha ikin Paelat ramo ia nuk me pam ia nəpən səvəi nəveginien asori nəha Pasova. Raməsəni iərmama riti sə nəkur Isrel həməni rier ia kalapus mamevən. ⁷ Ia nəpən nəha iərmama riti raməmak fwe ia kalapus nəghin nə Parapas. Kiməuvehi puvnimwə in ia kalapus irəha nərmama me nepwin ti nəri nə mə hənousi əpune iərmama ia nəpən səvəi naruagəniēn riti. ⁸ Ro

iaminhi irə nərmama həpik həuvehe ti Paelat mənambaheres pen mə trəsəni iərmama riti rier ia kalapus rəmwhən sə ramo mınraha ia nuk me.

⁹ Miregi Paelat rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha hiokeikei mə takəsəni kig səvəi nəkur Isrel rier ia kalapus?” ¹⁰ Paelat rəres pen irəha iaminhi irə ti nəri nə mə in rukurən mə pris asori me həməuvei pen Iesu ia rəgin ti nəmwəkiiən səvənraha. ¹¹ Nənə Paelat rəres pen irəha, mətə pris asori me hərəer kukurau mamhərhiərhi nərmama, mamhəni pen ti nirəha i mə tuhəres pen Paelat i mə trəpwəh narakaien ia Iesu mətə traraka ia Parapas.

¹² Ro iaminhi irə Paelat rəgkiari mwi mınraha mını mə, “Trini mınıuə iakəsəni Parapas rier ia kalapus, rəfo ia iərmama sə hiəməni mə in kig səvəi nəkur Isrel?”

¹³ Miregi irəha həkwein əpwəmwis mwi mə, “Ərui tərini pen in ia nei kamarkuau!”

¹⁴ Miregi Paelat rini pen ti nirəha i mə, “Ti nəfe? Nəfe nəha nərəhaien in rino?”

Mətə həni asori mwi mə, “Ərui tərini pen in ia nei kamarkuau!”

¹⁵ Nərmama me həpik nənə Paelat rokeikei mə tro rerınraha rəpwuən. Ro pen rəsəni Parapas rier ia kalapus mamevən. Nənə Paelat rini pen ti naruağən me mə tuhərisi Iesu. Hərisi pam nənə Paelat rəsəni pen Iesu ia rəginraha mə tuhərui tərini pen ia nei kamarkuau.

Naruagən me həris əkenhin ia Iesu

¹⁶ Naruağən me həiri Iesu mhəier mhəuvən ia nəkwai nimwə asori səvəi Paelat. (Nimwə nəha nəghin nə Praetorium.) Nəpin hapirapw

fwe ikin, həkwein irəha me nepwin ia kusen səvənraha həuvehe, ¹⁷ mharkahu pen karkahu əruerəv riti m Iesu rəmwhen ia karkahu səvəi kig. Həuvehi rəhi mhəuvnhi kəfəfau irə səvəi kig, mhəfəfau pen ia kənkəpwə. ¹⁸ Hənaməkwein pen irə mə, “Ik kig səvəi nəkur Isrel kimaha iahəsiai ik!” ¹⁹ Irəha həuəsi kənkəpwə ia rigi nei, mhərgəvəsi in, mhənimwi nukurhunraha ia nənimen mamhəuvnhi nisaiien irə. ²⁰ Nəpin hənaris əkenhin raka irə, həuvehi raka karkahu əruerəv irə, mharkahu pen tinari ihi səvənhi, mhəiri in mhəier mə tuhərui tərini pen ia nei kamarkuau.

Naruagən me hərui tərini pen Iesu ia nei kamarkuau

²¹ Irəha həiri Iesu, mamhəuvən. Ia suatuk naruagən me hətoni iəmə Saerin riti. Nəghin nə Saemon. In tata səvəi Aleksanta mine Rufas. Ruku pen fwe ia rukwənu mauvehe i ia taon. Naruagən me həkeikei min mə trəvrani nei kamarkuau səvəi Iesu. ²² Həiri Iesu mhəuvən ia kwopun riti nəghin nə Kolkota (Nipwrai nəhag nəha kwopun səvəi kerhə ia iərmama) ²³ Irəha həuvei pen waen min kəvti pen nimwai nari riti rəfiə trasitu muəsi nəmisəien. Mətə Iesu rəpwəh nənimwiien.

²⁴ Irəha hərui tərini pen Iesu ia nei kamarkuau, mharə mhəuai kirkiri tinari me səvənhi, mhəuini nari riti sə trahatən pen mə sin truvehi nəfe tinari səvənhi.

²⁵ Hərui tərini pen Iesu ia nei kamarkuau ia naen klok ia nəpnəpin. ²⁶ Nəkukuə kimərai mə Iesu tremhə ti nəfe rini mə:

IN I KIG SƏVƏI NƏKUR ISREL

²⁷ Nəp̄in həruī tərini pen Iesu ia nei kamarkuauī, həruī tərini pen mwi rakres mi kəru ia nei kamarkuauī, riti ia n̄ikare Iesu mwatuk riti ia n̄ikaren mour. ²⁸ a ²⁹ Nənə n̄ərmama s̄əməme həukurau pehe ia suatuk, kamhəni ərəha Iesu, mamharis əkenh̄in irə, mamhounouini kənkəpwənraha me, mamhəni mə, “Ik nə iəmə ikiməni mə tikouraha n̄imwə s̄əvəi Kumwesən marə muvrhək̄in mwi ia nəp̄in kahar. ³⁰ Ita, uvehim̄iru ik, maraka ia nei kamarkuauī meiwaiu pehe!”

³¹ Pris asori me m̄ine nahatən me s̄əvəi Loa, irəha mwi kamhəni ərəha Iesu, mamharis əkenh̄in irə, mamhəni pen t̄i n̄irəha me i mə, “In ruvəuvehim̄iru raka n̄ərmama həp̄ik, mətə ko r̄ipkuvehim̄iru atukw mhə in.” ³² Həni mə, “In Kristo. In kig s̄əvəi nəkur Isrel. Ramasan mə raraka ia nei kamarkuauī meiwaiu pehe pwəh kitaha s̄ətoni mhəni n̄ipər̄hienien irə.” Iərman mi nəha kəru kinərui tərini pen irau ia nei kamarkuauī irəhar Iesu, irau mwi krauni ərəha in.

Iesu remhə

³³ Ia kurkwai nəp̄in ia ran nəpitəvien ruvehe mousəman kwopun me pam ia tənə nəha meste aoa kahar rukurau. ³⁴ Nənə ia tri klok ia nərvəv Iesu rasək əpwəm̄wis m̄ini mə, “Eloi, Eloi, lama

---

ā **15:28:** Niutestamen me nepw̄in kimərai ia nəgkiariien s̄əvəi nəkur Kris kupwən həni nəgkiariien riti mwi ia kwopun i r̄ini mə, “Ia noien nəha nəgkiariien s̄əvəi Nəkukuə Ikinan ruvehe mukuə s̄ə rani mə, ‘Irəha həvsini in mə in riti mwi ramərui Loa.’” **15:29:** Sam 22:7, Sam 109:25, Mak 14:58 **15:33:** Amos 8:9 **15:34:** Sam 22:1

sapaktani?” Nipwrai nægkiariien naha, in i ma, “Kumwesən səiou, Kumwesən səiou, rəfo ikap raka ia nirak iaminihi?”

³⁵ Nərmama nepwin səməme kambaherer mamhəspau ia Iesu həregi nægkiariien naha, mhəni mə, “Həregi ro, iamə i raməkwein Profet Elaeja.” ³⁶ Nənə riti ia nirəha raiu muvehi nipəri koton, meitesi ia waen sə rəfiə, mipiri pen ia nusvenhi rəgi nei riti, muvehi pen mə Iesu trənimwi, mini mə, “Pəpim ro pwəh sətoni mə Profet Elaeja truvehə muvehi raka iamə i ia nei kamarkuau i uə rekəm.”

³⁷ Mətə Iesu rasək əpwəmwis, muvehi neiahagien səvənhi sampam, memhə.

³⁸ Ia nəpin naha tinari sə rəgher tukuahag kwopun ikinan anan fwe ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən reitehi nipərin kəru fwe irənhə meste nari fwe inhəripw. ³⁹ Iəmə asori riti səvəi naruagən me ramərer maməti pen mətoni Iesu. Nəpin rətoni Iesu ruvehi neiahagien səvənhi sampam, memhə iaminihi irə, rini mə, “Nipərhiendien iamə i in Tini Kumwesən.”

⁴⁰ Nipran me nepwin kambaherer isipwin kwopti ti Iesu mamhəspau irə. Meri Maktala, mine Salome, mine Meri mama səvəi Jemes mine Joses, irəha minraha. ⁴¹ Nəpin Iesu rinamavən fwe ia tənə Kalili nipran mirəhar naha kamhəkuriərə i, mamhasitu irə. Nipran me nepwin mwi həpik, nəpin Iesu ruvehə ia Jerusalem, irəha mwi həkurirə in mhəuvehe.

Josef rinimwi Iesu

⁴² Fraete, nəpɪn kaməpnəpenə irə ti Sapat, ti nəri nə mə nərUARƏV meri rɪnamivə, ⁴³ Josef iəmə Aramatia revən mə trəres Paelat mə ko Paelat rəsəni in ruvehi nɪpwrai Iesu. (Josef in mwi raməkure irəha nəmə asori me səvəi nəkur Isrel nəpɪn housəsimwɪn irəha me. Nərmama kamhəsiai in. Josef rameitenhi mə trətoni nitətə sə Kumwesən ramərɪmənu irə truvehe.) Josef rətəgase ia Paelat, mevən məres nɪpwrai Iesu. ⁴⁴ Nəpɪn Josef rəres pen Paelat ti nɪpwrai Iesu, Paelat rərkərinari, mɪreirei mə Iesu ruvamhə pərhiən uə rekəm. Ro iamɪnhi irə rəkwein pen iəmə asori səvəi naruagən me məres pen tukwe in mə, “Nɪpərhiənien Iesu ruvamhə raka?”

⁴⁵ Miregi iəmə asori səvəi naruagən me rɪni mə, “Nɪpərhiənien Iesu ruvamhə raka.”

Nəpɪn Paelat rɪregi, rəsəni Josef mə, “Ikukurən nevəniən muvehi raka nɪpwran.”

⁴⁶ Josef revən muvehi nəmri tɪnari kani mə linen, muvehi raka nɪpwrai Iesu ia nei kamarkuau, muvegi irə. Muvegi pam, muvehi mevən, məmri pen ia nɪpəgi kəruətərei riti kɪnərai ərori raka, nənə məsəkʷusəkʷu kəruətərei asori riti mərəpɪnhə pen kʷəruə irə. ⁴⁷ Ia nəpɪn nəha Meri Maktala mɪne Meri mama səvəi Joses krouətə kwopun nəha kəmri pen Iesu ikɪn.

16

Iesu rətui mwi ia nemhəien səvənhi

¹ RɪnamərUARƏV, nəpɪn Sapat rɪno sampam, Meri Maktala, mɪne Salome, mɪne Meri mama səvəi Jemes, haruvehi nəmri nɪmwai nari me nepwɪn sə nɪpekɪnraha rapein amasan, mə tuharevən

mharəmri pen ia nīpwrai Iesu. ² Ia Sante, ia nəpnəpīn anan, irəhar hənamarevən fwe ia nīpəg. ³ Ia suatuk kamharəres irəhar me i mə, “Sin nəha trasitu ia kitahar, məpəkir raka kəruətereī nəha ramo tukuahag kwəruə ia nīpəg?”

⁴ Mətə nəpīn harapirapw fwe ikīn, harəti pen mharətoni kəruətereī asori nəha kīnəpəkir raka raka i. ⁵ Nənə harevən ia nəkwai nīpəg, mharətoni iərmama riti raməkure ia nīkarenrahar mwatuk, mamarkahu ia karkahu sə rəpwəmwis məpsan. Irəhar harətoni, nənimenrahar rier.

⁶ Mətə iərmama nəha rīni pen tī nirəhar i mə, “Nəmrimirəhar trəpwəh nierien. Hiamarətui Iesu, iəmə Nasaret sə kīnəruī tərini pen ia nei kamarkuauī. In riwən i. Rīnətui raka ia nemhəien səvənhi. Harətoni ro kwopun kīnəmri pen nīpwrān raməmak ikīn. ⁷ Mətə tiharevən mharni pen tī nərmama me səvənhi mīne Pita mə Iesu trukupwən ia kīmīaha mamevən fwe ia tənə Kalili. Kīmīaha tihətoni in fwe ikīn rəmwhen rīməni tukumīaha i.”

⁸ Nənə nīprən mirəhar nəha harhekir pik, mharətəmnīmwin, mharier, mharap ia nīpəg. Mətə harəpwəh nəvisaiuen nəfe kīməni pen tī nirəhar i, tī nəri nə mə harhekir.

Meri Maktala rətoni Iesu

⁹ Sante ia nəpnəpīn Iesu rətui mwi ia nemhəien səvənhi, mukupwən mier irapw tī Meri Maktala, pran sə fwe kupwən Iesu rīnəkoui irapw nəremhə me irə irəha pam sefen. ¹⁰ Meri revən mətə nərmama me səməme kamharə pəri irəha Iesu

16:7: Mat 26:32, Mak 14:28
28:10

16:9: Luk 8:2

16:10: Mat

kupwən. Kamhəkure tì Iesu, mamhasək tukwe. Meri ruvehe m̄ini pen tì nirəha i mə “Iakinətə Iesu.” ¹¹ Nəp̄in həregi mə Iesu rinətui mwi ia nemhəien səvənhi, mhəregi mwi mə Meri rətoni, nənə həpk̄ini mhə n̄ipərhiēnien irə.

¹² Kurirə irə kəru ia nirəha krouier ia taon rouavən ia suatuk. Nənə Iesu rier irapw tì nirəu. Krouətə n̄ipwran ropə iti. ¹³ Iərman mi nəha krouər̄ig rouevən tì nər̄mama me səvəi Iesu, rouəvisau m̄inraha, mətə irəha həpwəh n̄iniēn n̄ipərhiēnien ia nəgkiariēn səvənrau.

¹⁴ Kurirə irə nər̄mama me nəha səvəi Iesu irəha eleven kamhəkure mamhani pəri nari. Ia nəp̄in nəha Iesu rier irapw tì nirəha, maməski irəha tì nəri nə mə kənkəpwənraha r̄iskai. Nahatətəien səvənraha riwən. Hənəpwəh n̄iniēn n̄ipərhiēnien ia nəgkiariēn səvəi Meri, mhəpwəh mwi n̄iniēn n̄ipərhiēnien ia iər̄mama səməmi nəha kr̄inouətoni Iesu mə rinətui pərhiēn mwi ia nemhəien səvənhi.

¹⁵ Iesu r̄ini pen tì nirəha me i mə, “Həuvən ia kwopun me pam ia t̄iprənə i, mhəvisau irapw nəgkiariēn amasan səiou m nər̄mama me pam.

¹⁶ Iər̄mama sə tr̄ini n̄ipərhiēnien ia nəgkiariēn amasan səiou, ko paptəes irə, Kumwesən truvehim̄iru in. Mətə iər̄mama sə trəpwəh n̄iniēn n̄ipərhiēnien ia nəgkiariēn amasan səiou, Kumwesən trərpw̄in noien ərəha me səvənhi.

¹⁷ Nər̄mama səməme kamhahatətə ia nirak tuho n̄imtətien me i. Irəha tuhəkoui irapw nəremhə me ia nər̄mama ia nəgh̄ik. Irəha tuhəgkiari ia

---

16:14: 1Kor 15:5   **16:15:** Wok Me 1:8   **16:16:** Wok Me 2:38

16:17: Wok Me 2:4, Wok Me 8:7, 10:46

nægkiariien sævai nækur əpə. ¹⁸ Irəha tuhəuvehi snek me səməme kamhahi əpune nərmama. Trini minuə irəha hənimwi nari riti kəvti pen nimwai nari sə ramousi əpune iərmama, ko ripkuəsi mhə irəha. Irəha tuhərapı nərmama səməme nemhəien rarə ia nirəha mho irəha həuvehe mhəsanin.”

¹⁹ Nəpın İesu İərimənu rinægkiari pen pam minraha, kuvehi utə in revən fwe ia neiai, məkure ia nikare Kumwesən mwatuk. ²⁰ Nənə nərmama me səvənhi həuvən mhəvisau ia kwopun me pam. Nəpın kamhəvisau irə, İərimənu ramarə tı nirəha, mamə nimtətien me mə nərmama tuhətoni, mhəni nıpərhienien ia nægkiariien amasan səvənhi.

16:18: Luk 10:19, Wok Me 28:3-6

16:19: Wok Me 2:33-34

16:20: Wok Me 14:3, Hip 2:3-4

Nəkukuə Ikinan
The New Testament in the Nafe (Kwamera) language
of Southeast Tanna, TAFEA Province, Vanuatu
Niutestamen long lanwis Nafe blong Vanuatu.
Le Nouveau Testament dans la langue Nafe de
Vanuatu.

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nafe (Nafe)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-06-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

26b0f540-c192-5878-be67-18ede9ab1416